

שאלות ותשובות הרמ"א יד טו

דינס ויאמר ישר ונהגלגל פסק דיוס עד יתר חכמי הגלילות המנאלים מוך ה לכות הלו ולא נשאר בכם שלא הסכים לפסק דין האלופים הנבררים לפסוק דיוס של הארדין ה"ל עד אחד לפי מה שהוגד אלי הסכה. והנה האלופים הנבררים ה"ל שקלו וערו בדין זה הארדים ה"ל וסמחו כל החלל וכל חלקי הסודר והיו מתווסים בדין ה"ל עד שהוליו דיוס לאמיתו שבעל ה"ל מותר לשב לביתו ואל יוליא עוד שום לבו על זוגתו מרים ה"ל ולרדך סליחה וכפרה על מה שהוליא שם רע על בת כסן ה"ל :

והנה לפי הנראה לפי משאש ומתנס פסק דיוס של המבוררים ה"ל כי בזאתו זמן עדיין לא נראה להם הכשחם העדים בעלמם שם על זה פסקו למרוך דיוו של בעל ה"ל לשב לביתו, ועמם כל המימון עמם מחזיר של עדותיו היה שלא ע"פ ב"ד מקויים בתיקונו וכדלוי לדברים כאלה וכל דבריו היו בהסתר ועל זה נאמר ארור מזה רעשו בסתר, והנה סוף העדות חתילה מחשבתו לא עובדה של כוונה שבעל ה"ל לארוש רעה על זוגתו הוא וכל הללוים אליו ולקוים ב"ד נקמת מריבת אביו עם אביה וגם הוא בעלמו מחשבתו לקוים בה ריב עלמו בזביה ולא ירח אלהים, והנה עכשוו בזבוא הנה אביה ה"ל הראה לי עדות הגגבה ב"ד במעמד שמשו הכנסת ובמעמד ספרי דמתח כפי תקנתו ק"ק פראג אחר פסק דין של האלופים ה"ל. ואני אחרי ראיתי העדות חדש עמתי מרעיד ופלאחתי הפלא ופלא על אותו האיש ה"ל ועל קרוביו למדו לשונם שקר הטו והחבררה רוע מחשבותם להדר אויפשא הוליא שם רע על בת כסן ה"ל, ורחשו הוא וכל הללוים אליו אשר יעלוו לעשות הרע בשניי ה' לתובתה מגולה למען יוסרו רבים, ונאמנה בשם שבעלה נפשי על רוב הגבלה שעתה האיש הוא ויועלוו כך שימן שמחה בזבי אחרי ראויה כי עיקרי העדות הוא עדות מוכשחת מפי העדים עלמם. וכה"ל לא מלי משוי אנפשיה החיכה לאיסורא, וכן נמלא בחשבות [הרשב"א המיוחסות] להרב"מן (בסי' קל"ג), ו"ל ראיתי אני מה שכתבת ואמרת שאין לב"ד לאסרה עליו בעטנותיו ואני מסכים לעיקר מה שאמרת לאחר שעייתו ודקדקתי בעטנותיו ובעטנותיו, וכמו שהראונו מן השמים גנוי כותב פרטי הדברים שהביאונו לומר כן. ותחילה כל דבר אומר מה שיראה בשניי שהוא יסוד העיון, והוא מה שראויה אותו מרגלי קטטה עם האשה והוא מחזר לגרשה עליוס ואני רע ברוב ענין וממלא במקנת שקרן לפיכך טוב אינו ולמן בכל מה שיעטען עליו, שכן עשו של בדאי שמחוקקין עטותיו בשקר, וכמו ששינוי פרק האשה שלום (דף קי"ד:) קטטה ביוו לבניס ושלוס בעלמם ובאה ואמרה מה בעלה חניס נאמנת ואמרוני עלה בגמרא (דף קי"ז ע"א) ה"ד קטטה גוון דאמרה לעבלה גירשתני נאמנת ואוקימנא שאמרה גירשתני בפני פלוני ופלוני ופלוני ופלוני ואמרו להד"מ, ואמרו מ"ע דקטטה רב חנינא אומר משום דמשקרא כלומר שראיוסו שמשקרת מחמת קטטה ורואה להאגרם מאת בעלה אחזקין להו בשקריה בכל מה שחאמר שהיא מותרת לעלמא ושאין רשות לבעל עליה לבי שכבר גירשה ואינה נאמנת אחר שנמלאת שקריה. והכא דכוותיה הוא דמשום שאין רשאי לגרש כי אם מדעת ב"ד שקורי משקר בכל מה שחאמר ואפילו ענין מה שסינו מקבלים נמנו ומאמיים אותו מעיקרא ועוד לחפילו בזניס דעלמא אינו רואה כאן דבר שחיאמר לבעלה ע"ל הרמב"ן ומאריך יותר. וכדומה ה"ל שברש"י ב"ד דיינו דון רידן הוא יותר סביר לומר שאינו נאמן בשום פנים לשוייס אנפשיה החיכה לאיסורא, הוא לחוקק עדים שאמר שבעל ש"רו אחיה מקלקלת ח"ו מכחישין אחיה בפומבי בפני ב"ד הממונים מפי רבנים ורשאי ק"ק פראג, וגם אחיה שלמה בר אליעזר שמשר כתבו ביד הבעל ה"ל ב"ד הממונים וחר מעדותו שכתב ומסרו אותו ביד הבעל וכזה סינס

ולמעמד מרת מרים מנוחה נחזקת כשרות כשאר בנות ישראל הכשרות. ואשר נחשבוו שלשה הרושים כשאר בערות אי הוא עדי כיעור ועד האחרון העיד שראה את מרים ה"ל שעמדה אלל כפתה הפתוח לרבוט העיר באישון לילה והסכימה דעה הדיינים שהוא עד כיעור כמו שכתב המימוניות (פכ"ד מהלכות אישות) שחשב מה ששייחס יולאין ממקום אחד חפל ליעור ביותם שגראוים הדברים שהיחס עסק עבירה. ו"ל ג שאינו דומה ליעור המוזכר בדברי הרמב"ם, כי כששייחס יולאין ממקום אופל שאין רגל אדם מזוי שם ניכרים הדברים שהיחס שם עבירה כי לולא זה למה נכנסו למקום חפל חפל במקום שרגל אדם מזוי שם אפילו באישון לילה ואפילה אין לומר ודאי היחס עסק עבירה כי מירשתו אולי יעורר שום אדם לפייחס כגון השומרים בנשות לילה ללמוד על להשבו השבונות או המאחרים על היות או אחד מבני בית יעורר משנתו וילא לחוך ודאי מירשתו ולא עבדי עבירה. דל"כ אמאי אנו מתיירין להשייחד אשה אחת עם שני הרושים או שלשה או להיפק כחדר אחד בליה אולי יפול תרומה על הרוב וישארו איש ואשה געורים ויעשו איכורא, אלא אמרינן כיון דליכא בהדיהו אינשי אחריני מירשתו אולי יעורו משנתם כפתע פתאום ויגלה פורס, ה"ג כדון זה מירשתו ולא הוא מעשה כיעור כ"כ כמו שהזכיר הרמב"ם, א"כ נשארה האשה נחזקת כשרות כשאר בנות ישראל הכשרות ולא יאירע חזקתה במיד. והנה על רבנן שאר קדמוני סמכתי בהרבה עניינים אשר לא הסבתי על כל קוץ וקוץ :

בלרא דמלחא ג"ל לרמות דון דידן להסוה דרשב"א בשבטותיו (סימן אלף רל"ז) דשם גם כן היחה קטטה קדומה ובסוף השבועה כתב רחוי לרון בכל הדומה לה. וה"כ ב"ב נחיתנא ובהל וקטטה דהאשה ה"ל נחזקת כשרות ואין לגרשה בעל כרחה ומותרת לבעלה בלס ירעו שייחס להרדק ולהיות יחד, שהדברים נראים שבעטות גנוו העדות בלי חקירה ודרשע באיוס יוס ובאיוו שעה ועד אחד חזר. בו לומר של העיד מעולם ב"ד ה"ל. ואשר בערות און בהם משם לחוש להם כחשר פסקו קת דייני קראקא י"ן גם איי הבאחי ראייה לקת ראיות, מכל הלין עמתין ראוי לבעל קלח כי הוא קול ושובר עמו דלויבים אפקוס לקלח, והניי נעשה סיף להחיר אשה ו לבעלה בלס יאותו שייחס להרדק, כי כן נראה לי לפרש היחה דמהר"ק (סימן ע"ב) וככהו סלקו העניינים. ע"כ הפסק על מהר"ר נפתלי הכהנא הירץ מק"ק בריסק דליעא :

בו יען ובינו אחרי ראיתי כמה דיו משתפכים וקולמוסים משתכרות ארודה עסקא בישא ולישנא בישא כנסת גרמה לוחסי לחישא. מוזיא דבה כסלויס ואוליסי, להרדין דרך פשטיס מנוגליס, ונסו כסלויס, והסלויס מן סכרס אינס מכלים, ועובדים על לא תחרוש על רעך רעה וש"ש מחלליס. בנים אדויים אינס זולויס, ואיש ברעהו ישתלו, ומושלי מעל מעלו, הנה שמועה שפטיעה וגולה לאוני אודות מחלוקת ע"י הפתורות והולאת עסק לחישת שם רע שהוליא כבעל על אשתו ומשך אודות מחלוקת זה משך זמן רב עד שנהגלגל אודות מחלוקתם שקבלו עליהם שני הארדים לרון לפני שלשה הרושים אצורים נאמיים הנמללים בקראקא הבירה, דיינו הישע ימרה"ר משה גנדא י"א ומכר"ר יוסף כ"ן גניסו כמהר"ר משה איסרלס י"א. ועוד יתקרב עמיהם כמהר"ר יחזק בר בללאל הדד גלאדמייר, ואלו האלופים ידונו ויכריעו בין הארדין ה"ל ע"פ עטונות והלדיק הארדין והרשיע בו, וכן עשו שלשה הרושי וכב"ר יחזק לא אחשייע מילתא להלעקף לבא עד השלשה בזמן קבוע שלשה טענות שני הארדין ה"ל עד אחר גמר פסק דיוס של ש"כ הרושים ה"ל ראה והסכים על פסק

הפחית ורוב ארסו מחמת חרות משכנותיו שהיו ממושגים
 ביד יוסף ניסו של זעילקמן וכבר ביטל ערותו בפני ב"ד,
 וכנס מאחז שנתעשה אותו סבגל שקרן בערותו מזויפת
 דסייו ערות של יוסף בנו של יורא ארוך ועדות של פוקס
 שמכחיטין אותו בכל מה שזכרה בכחב הגרלה לפני הדיינים
 המזכירים בקראקא, ועוד הובא לפני הדיינים כמה עדים
 שהיו בני משפחתו ראו לשכור עדים שקרים להקדים פיהם
 למה שלא ראו עיניהם, אוי לאזרים ששמעו כזה. ואיך
 ישגה על דעת שום רב ואורב לדון לכך זכות כי אם לכך
 הובא ורב תיעבה. אוי כי ח"ו יאל עליה קלא זישא ע"י
 אדמוני מהא בודאוי אובים אפקוס קאלא כעיס שרלו לשכור
 עדים שקרים כמו שסודר עליהם מכתם עדים בודאוי מאלו
 להם אנשים או אולי נערים ונערות לאפקוי עלה קלא זישא
 ומורים סיהר לעלמן לאמר הלא חרבר כנזמא ולא עדות,
 ואוי לאזרים ששמעו חוטבם ועולם כזה. ואומר אי שגל
 באלופים דהיינו שלשם ארביי הרועים הנבדרים לדיינים
 בדן הדרים כ"ל להוילי דינס לאזרו וכבר הסחילו לדון
 ע"י צירור אצתי בלתי משא פנים וזכוחם אסתייע מילתא
 שנתבדר לפי כל וזכוחת שאותן עדים שעיקר בניינו וסמיכותו
 כליהם לבגוד באשה נעריו ולמשול ממל גם וללמד לשונו
 שקר שהיו, באמרו בנענתו לפני הדיינים כי האמין להם
 לבעדים דהיינו יוסף בן יורא ארוך וגם פוקס העידו בו,
 כל המיכותו קנס ראוך וכל דריו מווייפוס ודחופים לעין
 כל וזכוחת, ועל הדיינים כ"ל לבא על אותו האיש וכל
 מכייעו דרך חוכמת מגולה על רוב הנבלל אשר עשה
 בישאל לבנות בת ישראל ולגרוע חזקת כשרותה, לפי ראות
 עיני שכלם ולפי שמינת ענותם. ואחז האלופים הנבחרים
 ונבדרים לדון בין הדרים כ"ל חזק ואלמו לבבכם לחק
 ולקיים פסק דיכנס שחלחם, וידי ג"כ תהא עמכם כפי
 מסות דיכנס שחלחם על אותו האיש על קרוביו דאלפוסו
 שיקרא ולא החוסו עליו ועל משפחתו מסחיתו בלתי משא
 פנים, ואזי תכסיע עמכם על כל העושים שחשימו על האיש
 שהוא ועל מבייעו לדבר עבירה לפי ראות עיני שכלכם,
 ואל תענו דינס של האומללה ואל תמנעו מימ"י החסד ממנה
 מאחר שלכן נבדרתם וזכוחת קיום משפט האמת נלאר ליון
 כמשפט תפוס. כס עתירת ספרדו ונעלב קלמן ווי"טשא
 סכוחב בדיים עללו, לפרשת רב לכם שבת ש"ח לפ"ק :

גדול לדברים ואפשר שהיה סרין להויליא מצעלה וכ"ש
 להפסידה כתובתה כדפקיין סוף פ"ק דמכות (דף ז' ע"א)
 שאינה לריכה רק דרך המנאפים, ומ"מ אף זה לא היה
 צריך לנו שאפשר. מאחר שלא אמר בפירוט בקירוב בשר כמו
 שפירש"י שם על כדרך מנאפים שזוכבים בקירוב בשר א"כ
 אפשר שלא היה בקירוב בשר ממש שהיו עדי עומאחז רק
 עדי כיעור, ואפשר שהיה כיעור זה דרך שחוק ללא אסריין,
 כה"ש הרשב"א בחשובה (תה"צ) וגם במיימוניות כהב
 מהר"ם בחשובה (ע"פ) על משנה דהכור כהן שראה אשתו
 יאלה לקראת בחור אחד במקום יחוד ושבו שם שעה קטנה בו'
 ואחר אותו מעשה פעם אחרת היה אותו סבגל שזכב על
 מטעו בליה בעת שפשוטם ושמע מחאורי סכולה
 שהיו ביחד ומחמת קול נשימתו הבין שקילקו גם בליה
 שהי שמע כמו כן והבין שקילקו מחמת נשימתן אבל לא
 ראה שקילקו. אף ששהו כדי עומאחז וסמך אותו לכותל ושמע
 קול נשימה כדרך שחרס ששמע עם אשתו, ומחמת הנשימות
 ששמע ומחמת היחוד שראה היה דעתו לאכרה עליו. ואותו
 הלילה שקילקוה ראה סבגל שאיחרה מלבוא לישון וסיהר.
 שזאלת אותו ותמיד מפייסה ולא היתה חוזה וכל שמוחו היה
 בעל כרחו ע"י. תשובה, ו"ל בעיני אס כן הוא כדבר כמו
 שכתבנו ששמע. קול נשימתן ושהיו ביחד כדרך המנאפים
 המשמשים שמשמייים בשעת חמישי בודאוי אכורה עליו ללא
 ללא כפי כמכחול בשפופרת אלא משיראו אותה כדרך
 המנאפים מה לי דרך זה מה לי דרך. אחר כדרך המנאפים
 סתמא קתיי כ"כ רע סימן זה כמו סימן אחר ובלבד שאימר
 שברור לו שששתו סיהר לו להלות באשה אחרת, א"כ
 ודאי שויה עליה חזקה דליסורא. וגדולה מזו אמרו
 ביבמות רובל ויאל ואשה חוגרם כסיר סואיל ומכוער. דבר
 תל, וכן מנעלים הפוכים ורוק למעלה, אע"פ שר"ח
 מפרש פ"ק דיבמות (דף כ"ד ע"ב) תל, מרובל ולא תל
 מעטל האי עוברא ודאי מכוער היה עפי לאכורה על בעל
 ואף רבינו חס חזר בו וכתב דתל אף מעבלה דבר מכוער.
 וכן פסקו בשאלות דרב אחאי דאף מעבלה בו' והאריך שם
 עד כך כ"ל לעי"ד וטלוס חזקה בר"י ג"ע עכ"ל, ואז שלחו
 לפני מורי סיהר והשיב חכם שאמר אין חזירו רשאי להחיר
 וחלוס לי להחיר מה שאמר מורי בר"י חזקה וחס סיהר
 בפניו הייתי נושא ונותן עמו כי קשה על דבריו דהא ק"ל
 דאין אכורים על היחוד ואין אכורים אלא בקיטוי וסתיורה
 או משיראו כדרך המנאפים שזוכבים בקירוב בשר כפירוש
 רש"י (סוף פ"ק דמכות) שהבאתי לעיל ודקדקתי ששום
 פרשן אינו חולק על זה, אבל מה ששמע אותן משמייין שמה
 היו משתגעין ביחד דרך שחוק ולא אסריין כהא דלפילו
 דבר מכוער כגון רובל ויאל ואשה חוגרם כסיר דהוה לן
 למימר א"כ לא סיררו מעליה לזנות למה היה סיהר
 אותו וכן כל שאר דברים מכוערים דקא חשיב שם שרגלים
 לדבר טובא אפ"ה אס אין עדים שראו דבר מכוער לא
 אסריין לה על בעלה בראייה סבגל כ"ש בזה שיש להלות
 במעון שדים אלא ששגנו ומן השגעון סוס משחמת קול
 גיחתייהו וטלוס מאיר בר גיור שיהיה עכ"ל הרשב"א.
 א"כ מכאן נדון נדון דין מס בכלן ששמע אפילו אס היה
 יודע שיהיה אשתו בודאוי מדלל קאמר ספק ספקא מ"מ
 מותרת אס היה בליה כמובח בשאלה וגם סרבה לילות
 סיהר על זה. גם כבר נחמדה בודאוי, מ"מ כתב מהר"ם
 שמה דרך שחוק סיהר ואינה אכורה אע"פ שזה היה דבר
 מכוער שיש רגלים טובא לדבר יותר מרובל כמשמעות
 השכות בר"י חזקה ס"ל, א"כ נדון דין דאף אס היו
 שני עדים כשרים ח"ו ואף נגבה בפניה ובכ"ד כשר מ"מ י
 לנו לומר שכל מה שראו העדים היה דרך שחוק שראינו
 בעינינו בעי"ה סרבה רקום עבדי כס"ג דרך שחוק, ומאחז
 שסס לא העידו שהיה בקירוב בשר אפשר שהיו כלבושיסם
 ואף

מז ראתי נעקת העשוק. סיודר ועולה מים מן בארות

ללא פסקא. קיל נשמע בחולות. מרוב זדוני
 פיריות. סרבה ללאה סקד"ש ממחיות. ולשוע בכל ארלות.
 ולסרביי כל הפיריות. להשחיק כל אנוחת מבה כהן מיוחסה,
 שחלנה ודעה סתם מקרבה ותמיד סיהר עומדת על משמרת
 לסקריי חכמה עם פולוח. עד מן סמיים קולה נשמעת
 לבטל ממנה לזח שפתי זחל לקרב אותה אל האמת ולסחוד
 העמרה לזרבה כזבי תפארה, ולהתשיב אותה בין סבנות
 כחאל מן האמתות, כך מסכמת החסות בזוף סיריעות :

אדר שבהקשתי לערוח ולקרוח הקו ות ולחוות דעתי,

ארה דעתי הקלושה כחחד מן העורים הממשש
 באפילה וכבצר שאין לו דעת, וכבר קרינה הספק של
 שלכה עמדה עולם ואלופי ישראל הנקובים שמש, ומאחר
 שראיתי שחזרו על כל דריו ידיון ותפשו ודרשה יטעב א"כ
 מה לי לרדת יותר בודאוי אין עוקן שלא ידעו, מ"מ
 אכתוב ג"כ דעתי לפי קולר שכלי, רק העדיות וטענין אינו
 זורך לסעגה בספר כי כבר כתבו כל העדיות בפסקיסם,
 רק על סיקר אדרב מה, בפרס כל העדות שהעידו חרי
 טוק סיקר דהיינו אחד יוסף בן לגג יורא והסיני פוקס,
 באח אס היה ערותו בסכר בניס וכו"ל כשר ובדרישה
 וסקריי וסס אמרו כזה הלשון החבר בעדות אז היה חשש

שאלות ותשובות הרביא מו

דבר מכוונת דלא מהי אף אם היה דבר מכוונת טוב , מ"מ לא מעלה ולא מוריד מאחר שאין בה שום קיומי שלא מצינו בשום ענינה שקינה לה בלשון אל חסדתי עם פלוני אפילו בינה לבניו . וזה הלשון היה מועיל כמו שכתב בחשבונית מהר"ד יעקב ווייל סימן ח' והמיימוני ג"כ הביא דבר זה לפסק הלכה פכ"ד דלשונות דוח הלשון מועיל אפילו בינו לבניה , וז"ל רבי יעקב ווייל ז"ל דוקא שאמר לה בלשון זה אל חסדתי עם פלוני אז הוי קיומי לאוסרה בחסידה אבל אי לא אמר בלשון זה אלא אמר לה אל (חסדתי) [תדברין] עם פלוני לא הוי קיומי דלחיא במתייתין פ"ק דטועה דאל תדברי עם פלוני לא כדא קיומי ואם לא קינה לה הכעל אז אפילו אם הפודי נאמן עליו כבי חרי אינו אוסרה עליו דאין האשמה נאסרתה על צעלה בלא קניו וחסידה ובדבר מכוונת רק בעד עומתה ממש אי מהימן עליו כבי חרי כמו שכתוב בחשבונית מיימוניות בהלכות אישות פכ"ה , כתב מהר"ם על אחד שאלא מאשתו לילך למרחקים לטרופי ערף ונשטהה בדרכי י"ב חדשים וכשחזר לאחר י"ב חדשים הייתה אשתו מעוברת ובחך אוחה י"ב חדש ראה עד אחד שהיו נכרים בניתה וחקרו אוחה ושקרו אוחה , ופסק מהר"ם אם העד נאמן עליו כבי חרי דחייב להוליא ע"ש , ובאורח חשבונית עממה כתב מהר"ם ז"ל דלפלו אי מהימן ליה כבי חרי לא מקפידן מעברא אלא בעד עומתה ולא בעד דבר מכוונת וא"כ קשיא אהדדי , אלא מהסתמא היינו בלא קיומי אבל בקיומי מודה וע"ש , וא"כ נדרון . דידן מאחר שהעד האחד אינו כלום א"כ אף העד השני עדותו אפילו אם היה כשר אינו כלום מאחר שלא קינה לה ואפילו חסידה דלחיסורא לא שנייה עליו מאחר שלא קינה לה כ"ל , וכמו שזמנינו בדברי הרב ר' יעקב ווייל ז"ל , מה שכתב לי בעובדא דהכאז גברא שהיה חושד אשתו עם כותי אחד והסתרה בה ואמר לה אל חסדתי עם פלוני כותי ולא יבא לך עסק עמו ויהי היום יאל האיש חוץ לעיר ובלילה בא המניד והגיד שהכותי נכנס בנית האשה החשדית ובאו נשים ועד אחד וסברו החדר שהכותי והאשה שחובו עד לבסוף כשפתחו החדר ראו נשים ועד אחד את הכותי והאשה יולאין מן החדר ג"ל אם בעל האשה אמר לה בלשון זה אל חסדתי עם פלוני סבותי הוי קיומי כדאמרינן בשמעתא קמיייתא דטועה (דף ב'ז') אמר ר' חנינא מאכורא ללא לימא איש לאישי בתיים בזמן הזה אל חסדתי עם פלוני בלשון דילמא קי"ל כר' יוסי בר יהודה דאמר קיומי ע"פ עממו ומתכרא והאידינא ליבא מי סוטה למיבדק וקאכר לה עליה איסור עולם , והמיימוני הביא דבר זה לפסק הלכה פכ"ד דלשונות וז"ל , אמר לה בניו ובינה אל חסדתי עם פלוני וראה אוחה שנסתרה עמו ושהתה כרי עומתה הרי זו אסורה עליו בזמן הזה שאין שם מי כותה עכ"ל . והאי גברא אם אמר אל חסדתי עם פלוני הכותי והעד או נשים שראו שנסתרה נאמיים עליו ודעתו סומך עליהם חייב להוליא (כי היא) אסורה עליו אפילו אם היא מכתשה בעד והשכים דלחיא בקידושין פ' האומר (דף ס"ז ע"א) רבא אמר אי מהימן עלך כבי חרי זיל אפקה והיינו פירות חייב לאפקה ואסורה עליו , וכ"כ המיימוני פכ"ד דהלכות אישות וז"ל מי שראה אשתו שניעה לו או שאמר לו אחד מקרוביו או מקרובותיה שהוא נאמיים ואומתה דעתו עליהם בין שהיה אומר אשם בין שהיתה אומרת אשם ואומתה דעתו ע"ז שהוא אמת חייב להוליא ואסור לו לבא עליה וימן כחובתה ואם הודית לו שניעה תלא בלא כחובה עכ"ל , ומסתמא ס"ה דנאמן אם אמר לו בסתירה לחוד אחר הקיומי אפילו לא ראה שנטענאה , וכתוב בשמיימוני פ"ק דהלכות סוטה וז"ל כל בעד אחד והעיד לו שנסתרה עמו אחר מהני ושהתה כרי עומתה אל נאמן לו ורצחו סומכת עליו יוליא היינו כתיבה ואם לאו הרי אשתו מותרת לו עכ"ל , וגם מה שכתב המרדכי

ואף לא העידו שהיה בלילה יוכל להיות שהיה ביום כפרהסאי ושהיו לשם בני אדם לפי שלא הגיד שום עד בעדותו שהיו ניהד בלא שום אדם גם לא הגידו שהיו ניהד או במקום יחוד . ומה שכתוב בעדות (אף) האב זיל גיעטן ממש אויף אנדר לינג (וכן דער אנדרר עד אף האב גיעטן כו') כל דכריסה אינו בידור (ג"ל דין) רק על דרך רכבו על כרי כתיבה אמרו לעדות , ואפשר אם שאל את פיהם אמרו שכל מה שראו לא היה נסתר , כ"ש שהם לא העידו בפניהם גם לא כ"ד כשר כחה וכתיקון הקהלה ובודאי בלא דרישה ומקירה היה עדותן דאם הייתה דרישה ומקירה בודאי היה כתוב בעדות בתיבה וכן היה כל מה שראו העדים קודם פרידה ורכבה בדברים היה להם לשאול ולחקור בעדות כבי , לכן ברור אלאו כניעתא בנותחא שלא היו דורשים ומקרים כנכון , ובודאי שכל זה לריבוי אלו (בעדות כזה) בודאי , ואין לי להאריך בדבר זה שבכיל שגם הגאונים שדמו בנייהם הביאו כמה ראיות על זה ואפשר שגם בכיעור זה מודה ר' חזקיה ה"ל :

ואם באת לחלק דוקא בעמשה דההוא כהן דהיא הייתה שונאת אותו כמוכה בשלהי הג"ל והיתה נותנת עיניה באחר (ומלאה) לבה לעשות כל זאת כדי להוליאה כמו שזמנינו חילוק זה במהר"א סימן רכ"ב ע"ש , אבל נדרון דין לא שמענו מבעל שאמר עליה שהיא הייתה שונאת אותו א"כ אין הנדון דומה לראיה , מ"מ אלו רואין שגם מהר"א מביא ראיה מהא לאותו מעשה דלשה כהן שהיתה משכרת כו' ע"ש , ואף ראיה עדות אחד מן הגדלים ה"ל שהובנה כ"ד בסיון ש"ח לפ"ק שכתוב בו שהסאחד מהעדים הג"ל שנקרא פוקס אמר בפני כ"ד בח"ע שכל מה שאמרתן לא אמרתי בח"ע רק פעם אחת הייתי יושב בחבורה וז"ל בלא (מין) האט גיפיעט ר' יהושע איין מאל סוויף אין שמעלקש שטיבל דא זיין זיל גיעטן אונ' האבן גיעכט ויין דא האב אף מין אויף גיעטל אונ' האב מיט זיין גיעטן אונ' גיעטווקן דא האבן מיר גיעטע פון מרדכי למתש אונ' פון זינר עאכנר אז מען רעט אויף איין שונא אינר אייר לטף אונ' אף האב גיעטע אויף דער לטף פיל ווארט אונ' אויף אם עק פון טיש איז גיעטען ר' יהושע אונ' האט גיעטען איין האב ינט גווישע וואס ער שרייבט עש מאג זיין דז ער מיין ווארט האב און גיעטען וואס אונ' האב אינר דער לטף גיעטען האב מען האט מין יונג בייא חרם גיעטען אף האב אויף ינט בח"ע גיזאנט אונ' זושע האב אף יינגט יישט גיזאנט ייערט אינר דער לטף אז דער סדר איז אז שונאים ריידן פון איינס אבר אף וויש יישט ביי פון מרדכי עאכנר , זאת עיקר העדות , א"כ מאחר שהעדות הראשון לא היה בפניה וגם לא כ"ד כהן כהן וכתיקון קהלה שכתבו הגאונים שישבו על הדין שהם יודעין בבידור אל זה , אין כזה כיון שהגיד טוב אינו חוזר ומגיד מאחר שאין בנתינת העדות ראשון ממש כמו שביארו הגאונים בשם רבי מנחם סארוך עיין כ"ד (סימן כ"ח בח"מ) ובחשבונית הרא"ש בראיות אחרות , ומאחר שאין עדות הראשון נגבה כ"ד בראוי וכברו וכתיקון הקהלה אין בה משע , גם באותה שעה לא היה עדות מקוימת ואף אם עכשוו בלא לקיים אין חוששין לקיומו , כפרע מאחר שכבר התרה בו ר' מרדכי כ"ל בחרי שמשני פראג כמה פעמים וגם כבר נכדו בנייהם תלחה גברי וסמיני כפ"ק פראג לגבות בפניהם כל העדות ולפי ששמעתי ק"ס ולכן בודאי אין בהם ממש . א"כ גם אין בו משום כיון שהגיד כו' ויכול לחזור מדבריו הראשונים מאחר שהיו חוץ לב"ד כמו שזכרתי בס"ה ובכמה מקומות , ואין לי להאריך בזה , ולפי זה אין עדותו עדות ובעל מעיקרא א"כ אין כאן אלא בעד אחד ועד אחד אחר מהני אפילו בנות עממו אלא אחר קיומי וסחורה כדאמרינן בקידושין (דף ס"ז ע"א) וכן הסכימו כל הפוסקים כ"ש

המדרכי מיישב בזה, ח"ל המדרכי פ"ב דיבמות ואחרי שדברי השאלות מיישבים מי יתקן עליהם להקל ועוד שכל דברים דברי קבלה וכדאי לסמוך עליהם כמו על ההלמוד ואף רבינו חס חזר בו שוב והיה חושש להחמיר כדבריהם ואף המיימוני פ"ד דאישות כח דבריהם ח"ל, היו שני עדים ששפחה דבר מכושר ביותר מהדברים ימכרה שהיתה עם עבירה וא"ע שאין עדות כזוהי בזה כגון שהיתה בחצר לבדה וראה רובל יולא ומיד נכנס בשעה יליאתו ומלא אורה עומדת מעל המטה והוא לובש מכנסים או שהיה חוגרת אורה או שמלא רוק למעלה מן הכילה או שהיו שניים יולאים ממקום חופל או מעלים זה את זה מן הכור וכיוצא בזה או שראו מתקנין או את זה או מנפיון זה את זה או שנקבחו זה את זה והגיפו כדלה ויולא דברים הללו אם רואה כבעל מניח ואין לה כחובה ואין זו לריב התראה . ואף אם זה הלשון מגומגם מאוד שאמר אם רואה דמשמע דלית הויב ואמר אין לה כחובה דמשמע דהויב הוא, אלא בודאי איירי שהיה מודה בדבר שכתבתי לעיל דאם היה מודה אם אין לה כחובה הכל אם היה מודה או יתן לה כחובה ואין שייך לומר קלה את ראה, והא"כ רומח עיניו בו ואין לי עם עמה ליישב או להגיש שאין כ"כ מעלה ומוריד דבין זה רק שהבאחי כל זה שאין לבעל דין להלוק על האמת ולומר הריב לך מן המדרכי שם הכחובה אינו נוהג לה וק"ל. ואף אין להלוק כלל אין לה כחובה מאחר שיש שני עדים כמו שכתוב היו עם שני עדים בו, והא"כ בדרון דידן אם העדים היו אמת אף כחובה אין לה אפילו אם היא אינה מודה כדמוכה בזה הלכה לעיל, הא אינו דאין חלוק בין הדין עדים על הכיעור לכל הפחות בדרון דידן שיכא דלא היה שום קיווי ובין עד אחד דמהימן עליו כבי חיי לביין זה כדלעיל, דאם לא כן מה מוכיח המדרכי שהמיימוני סבר בשאלות דאסורה לבעל והלא השאלות לא איירי בשני עדים כמו שכתב האשכ"ז (פ"ב דכחובות) ח"ל, ול"כ מחוץ לשון השאלות שכתבו ואי איכא דבר מכושר בשני עדים וקלה דלא פסיק מפקיין לה מבעל ומבעל דתניא רובל יולא כו' שלא כוונו לדברי ר"ה דל"ה מפקיין בשני מכושר מבעל וא"כ מהי הדין קאמרי ואי איכא דבר מכושר בשני עדים ובעל דלא פסיק מרזוייהו למה לי והלא בעדי כיבוד לחודים סגי ובלא קלה מפקיין וכי איכא קלה דלא פסיק או עדי כיעור מפקיין רק שבעל ראה דבר מכושר, ואין לומר דאו או כו' עד ועוד לא הוה ליה לחזויי ברייתא דרובל מדבר מכושר כשני עדים דהא ברייתא לה איירי בזה דבר מכושר מרריית בעל ולכן כו', ואף שבר עיין לבה רק שאין כאן מקומו ואף לר"מ מיישב לברייתא בעדי כיבוד מ"מ אפשר דלריב ג"כ קיווי ע"ש, אם כן אפשר דל"כ בני מ"מ קיווי :

עכא כדאי בהשבות רשב"א (סימן אף רל"ד) ח"ל ראובן נשא אשה וביה קטטה ונראה ביו ובין אריה וכשני מלא מקום לנקום ממנו כו' ושם עליה עליות דברים הרבה עד שפעם אחת אמר שהיא מדברת עם הפרץ כו' ופעם אמר איך שאמר לו אורו פרוץ ששפחה את דרכו עמה ופעם אמר שהיא עמומה ראה שזינחה. השבחה ראייתו אי משה שכתבת ואמרת שאין לבית דין לאוסרה עליו בעטותיו כו' והאריך ע"ש. וסוף כתב וחמילה לכל דבר אומר מה שיראה בעיניו שהוא יסוד כל הענין, והוא מה שראיתם אורו מגיל קטטה עם האשה והוא מחזר לגרשה ומניח עליה יש עם כרוב עיני ומלא במקלן שקין ולשיך שוב אינו נאמן בכל מה שפ"ן ע"ה שיש שקר עמו של דבאי שמחזיקין בעטותיו בשקר וכמו ששנינו בשקל האשה שלם (דף ק"ד) קטטה בינו ובינה ובהא ואמרת מה בעלי אינה נאמנת ואמרינן עלה בגמרא ה"ד כו' עד לחזוקי מחזיקין בשקריות בכל מה שחאמר כו', והכל דכוחה משום דליה ראייה לגרש כי אם מדיעה ב"ד שקורי משקר בכל מה שיואמר ואפ"ה ענין מה שיינו מקבלין ממנו ומאמניו אורו משיקרא, ועוד דלפלו אינם דעלמה אינו רואה כאן דבר שהיאסר לבעלה דמה שטען חמילה שראה אורה מדברת עם אורו הויש א"ע שהוא השוד בכל העבירות אין זה אסורה לבעל, דהא שלא דברה עמו בשאר ואפילו גירשה כבעל וכנסה זה אין מויליין אורה ממנו דאין כאן דבר מכושר, ולא עוד אלא אפילו דבר עמו בשקל סחירה אינה נאסרת עליו, וגדולה מזו שנינו בפ"ק דבועה (דף ב"ג) כיצד מקלה לה אמר לה בפני שנים עדים אל חדרכי עם איש פלוני ודברה עמו עדיין היא מוהרת לביה ומותרת לאכול בתרומה כנס עמה לבית הסתר ושהתה עמו כדי עומאה אסורה לביה, ואמרינן עלה בגמרא (דף ס"ג) הוה גופא קימא אמרת ח"ל בשני שנים אל חדרכי עם איש פלוני זה חלמא דבור סחירה היא והדר תני דברה עמו עדיין היא מוהרת לביה ומותרת כו' נכנס עמה לבית הסתר ושהתה כדי עומאה אסורה לביה אפילו אם ראינו בעינינו דברים מכושרים אינה נאסרת בך לבעל, דכל אורה שאמרו בפ"ב דיבמות (דף כ"ד): מכושר סחירי האל לא מבעל קאמר אלא מבעל כדעת הרב אלפסי ור' חננאל ורבינו חס (תוספות ע"ס) ואף אם אינו כן הלכה אלא בשאלות ובשאר בתראי כגון סטור (א"ע סימן י"א). גם המדרכי הביא כל זה בפ"ב דיבמות ופסק מוכר"ה כשאלות דאף אסורה לבעל מכל מקום אלו למדין מכאן דדוקא לא כבי קימא לה אם היא אסורה בצד אחד או בריות עמו אבל בלא קימא לה אינה אסורה עליו אפילו בדבר מכושר כדמשמע ברשב"א (סימן אף רל"ד) ח"ל בזה שמועה בעמשה שהבאחי לעיל מיניה והע"פ שהעז רשע בפניו ואמר שהשפחה דרכו עמה אינו נאמן, ואפילו היה עד כשר להעיד עליה שזינחה עם אחד, אין בזה כלום לפי שאין בדבר ערוה פחות משנים כו' וכן הוא בנתיב מוכר"ה סי' כ"ה כמיימוני ורבי ר' יעקב ויילי כבול כו', והא"כ בדרון דידן יש ג"כ כל הדרכים. ועוד הדבר עמושי יש שאין בעדותם ממש אפילו לא היה חוזר עד אחד מוסר כמו שכתבו בגאונים שפסק שלם, דהא שלא היה נגבה ב"ד כהונג ובודאי לא היה דרישה וחקירה בשעה גביית עדות כ"ל ואנו לריבין דרישה וחקירה כמו שכתב סמ"ג בסיון מ"ח בשם ר"ה שאין להוליא אשה מבעלה אלא בדרישה וחקירה לפי שאם היה ממש בעדותו בלא להוליא מבעלה אם כן לריבין דרישה וחקירה כמו שכתבו בגאונים מה שאין לי להאריך בזה. ועוד שהעדות נגבה שלא בפניה ואין לי להאריך בראיות שעדות שהוגשה שלא בפניה אין זה עדות שכרי האריכו בגאונים בזה, גם ומלא בעדות איך שבעל ואביו היו מחזירים אחד עדות שדבר ומאמר שהיא מחזק לחזר

שאלות ותשובות הרמ"א ז

מגיע. ואף כי היה לזון פ"פ טרייה, כי בקי אמי במדות תרומיות של הישים שאינו תוקע עלמו לומר קבלו דעמי וזה אשר אביע, ועווחו חרבי יום ליום יביע. ואף אם ישאל השואל לומר כי אין חמה ואין תבואה לנגד ה' יתעלה ובדבר חיסור אפי שמי אינו מוחס יחסם על שון הדור. הטעם המבשר הזור כפי עצמו יגדור. לזון ככדור. דא"כ יקשה לנפשיה דברג הג"ל על שני הלדים הדבר תולה. אם יוכלו להסוות עלמם על מורה שיה בגולה. ואיך ידחה הרב דבר שעליו ענה. אלא על כרחו או לריכס לטודות מתחר שברב לא חקר עדיין הדבר עטוס. בחקירה ודרישם כאשר ראו לזו וזמנו יודע עדיין להיכן הדין נועט. יכול להסתלק עלמו מוס, ודוגמתו שאמרו (בסנהדרין דף ו'): לעיני שני בעלי דינים אחד רך ואחד קשה. והיה אם בן הכות הכשע. וכן כתב הרב בכתבו אם אעמיד הטדיות הארום בו, הרי שהריגש בדבר ולא נסה. ועוד טענה פשה אפשה. כי אם היחה דעתו של הרב לטף לזון לפניו מי מוחה בירו על הכס. הלא הוא הראש לעדה מי משה, וכבר עבדו זמן ועמים שקבעו. והשוכחו ודכרו עדיין לא בלו. מעורף לזו שעיני ראו כמיכתו דמר ו"ל, אל הכ"ד מקבלי הטענות אך אם אלה חסרו בעלי הדין בו אף כי בדין לפסוק על מה שבידי בו' עד וזדע אח אשר אעשה בו', הרי לך שכחה אף כי בדין בו' ומכל מקום לא כתב שידון על זה לבד אלא בזה יעלנו לו עוד עמונוסיס, כי בזה יבחנו דבייס. אם חושקים לזון לפניו. וזוה גילס רעיוני. ולכן נראה טווח הרב עממי פנים. האחד שגוים ולא עביד ולא כיון בזו רק להסכים ענה ולבסל סלדדים כדי שישוו עמנו על מורה שום. ואלו ינסו האמלה עם הכוס. נבר יהיר ולא יאז. ואני הולך רכיל מגלה סכוד. ליסוד מוסר. שאני עמיד לבאר בעזרת שדי יתעלה. וע"י זה דעמי הקלושה מתגלה. והשייטת כיון דס הרב אל מה שאמרו פרק האשש רבס (דף י'): ובסנהדרין פרק נגמר הדין (דף מ"ו). ב"ד מכין ועושין לזורק עטם משום מגדר מילתא, ואין דברג יולוחס. אדרבה מזה גולה כמלוס ועוטס, וכן יעשה בכל כתי דייס שבישראל. ואין כאל. לזר שטס שמחמת ריב זה אפשר ח"ו סיחס המלז. זדע בך זדע לז"ר המה"ל. וזו היחס כוונס בראון בגדול. מל של חלפיוס ע"ז המגדול. ואחר שפירסו כוונותיו ודבריו. אפרס דברי למלוס אחרי. ולגלות כוונתו. ואל יזדע דבר היחס מגמתי. וזוה אחיל ואומר. בעזרת אלהי יעמי אשר עלי נומר. דוס הסיורתי מסכ"ל שכמס של בגלוסיס. בזמן עם האחרוסיס. ובמעלס עם הראשוסיס. האחד הרב המדובר זו עז. סס. והשני הטוש חייט בעיני כל עלמא. הוא הגלון שארי מוסר"ד שלמס. אשר נכסס רוחן ליכנס עבזי סקורס. לזון בדבר זה להוויס תעלוס לאורס. וזוס מקובל ואלס. ולא נגס לזו בבורס. כאשר ראיחי כחוב עליסס. וזוס הסיורתי מסוס הכושט מעל פיסיס. גם כי בדרך זה יתגלה לנו תעלוות חממה. לבס הקדס פימס. לחוו על כבוד רבני ורנפורט ורנפיס. חשוסיס עלי כינוס והמיס. שגזרו לעמוד לזון לפיסיס. כי הדבר לדעמי סקלושס מופל עליסס. כאשר סס קרוביס אל סהלל. וסס יעולין לבצר אח הג"ל. ולבעות מלשוני. ולסוכוח לז על פניו. ולפיסיס הדבריס דבוריס כשלמיס. גם דברי המסילות טולן לסס נגלה. גם דברי ספרות חתקסס על דברי סעלמס. ומכ שטען כזס הקלן והסדעסס על רבני ורנפורט כמבוטר במוך כתבו לומר שגס ה' דבר זו. כזס אני רואס אח דבריו. ומעולס לא חמרתי דבר וחורתי לחחרוי. דא"כ יקשס גם לר"מ הר"ל כדבריס סהלס. אשר עשה כהלס. ואס ידון כוונת סר"ס הג"ל לזכות כזס שכתבתי מעקרה. לזון מיה ומיס ואוקי באתרס. ואס יש לחלק בין ב"ד לב"ד לעל המדומס השמעוני פ"ז לא לולל לזין כי נפלס ממני.

מדוע

כונן מבייסיס. ולמס אשלל כיוס אחד חס שייכס. לזקתכס וממוכס כוויטו לכניכס אחרייס. וזהירו כהורכס. ללא יאחי סמוריס וינפשו סרניסס. כי הדיס ידי עשו ווחיסי מייסיס כבייסיס. (וראיחס וזכרס מעשס שאירע בק"ק פראג אחיכס). חז ורלו מפעלות אלהיס בלרן. הוא שארי הגלון בגדול מוסר"ד מאיר עפרוואס גורד נדר ועומד בפך. לזק לזק סרדפו לבית דינו יפס כאשר נודע בלרן. יודע ק"ל וחומר" לטכר סררן. ולדעמי סש"י זכרו ללח שלח מלכוס שהסדכ רוחו לזון ולסוכוח לכס גושס בלרן. כדלמדיסי פרק הניוקין (דף ל"ב): הכוס כי מרי דלוגני כזו סמין כל כי שטשי סוו מיניו כבדי הדדי אוקלע רבי מאיר לסהס סעכניכוס חלחל כי שטשי עד דעברו שלמל שמעיסי דקלמיר ויי דלפקיס ר' מאיר להאי כזרס מבייסיס עכ"ל סמירל. ומכל מקום אומר שסוס מילחל דחילל בסברל. כי אין כוונת הרב לטק אודס לזון לפניו ושלל חסל בידס סררירס. על פי שלמס עדיס יקוס דבר זחל אכרס. בזמן סוס שאין ב"ד בגדול סרויס. סלחד כי זס לא נמלח בתלמוד ולא כמשעס ולא במקרה. ולהוויס סלכ"ד מניח דינו הוא נמנע ואזכרס. ואף כי מהר"ק (כתב בהשוטס שורס י"א) במקום סלכ"ד מסולק הדין הוא ספקירל. כמו שנדון זס שמהר"ל א"כ"ד שלכס הוא עד ואין עד נ"שע דין במקום סלכ"ד בליסורל. מ"מ ב"ד סקרוב קרוב קודס אשר ממנו ילל אורס. ואף אם נלמר דב"ד של מהר"ס הוא ב"ד בגדול סדדור וא"כ אפשר להכיב עלי מדברי עמוד סהורס. הוא הרמ"ס ז"ל שכחה פ"ו מהלכות סנהדרין בזמן שאין ב"ד אגל יש מקומוס שיש כזס תלמודיסי שאין כמותל אם אמר לך למקום פלוי לפני פלוי בגדול ודון לפניו כוויס הנחכע סהלוך עמו וכן מעשס כהפד ככל יוס עכ"ל. מכל מקום שיעלס על סדעת שב"ד בגדול יכול לטק שני סלדדים לזון לפניו לא וסירל. וזו דרמנ"ס דקדק כלשונו שיש במקומוס תלמודיסי בו', משמע הו כמקומוס שיש ג"כ בזמן אי"ס שאין גדוליס בגדול סדדור אין רלוי לטף כזו סוס ו"כ"ש במקום שאין שלמס כתי דייס כזוה סהקרוב קודס, וכ"כ י"י כהדיס לזין ב"ד בגדול. ח"ל הירושלמי (פרק זכ בורר) זס אומר לעכריז חס אומר לזיטרי ואינין סוינין יסבן כדחל מחל אם ספירוז שייס לסס סלכיס אחר ב"ד בגדול ואס אין שון סלכיס אחר ב"ד סקרוב סלכ"ד ופיסיס עומחין לריכס, וכל שכן כדון זס סכל סכמי אכזכו סכיב למשכן סערו"ת יחוו וסס גדולי ארץ עומחיס לריכס עומדים לגס עמיס אליסיס גייס ידרושו אייס מלפסי ארץ. וזו דברי פשוט הוא דבייסיס האחרוסיס אין דין דין ב"ד בגדול כמו שכחה סרי"ף כהשוטס (שורס כ"א) ומסרל"י כחשוכותיו (סימן ס"ס) ומסריר"י (סימן ק"ו כפסקיו), ואף כי מסר"ס בעלמו רלס כעיניו סעמיז תלמיד ותיק לחדש וכחכ ככתבו פתיחי רוחס קודס שיש לחלק בין ממון לליסורל. ל"ל שר"ל שזיכל חכס לכחוב דעתו כפי אשר לו נדלס. בדרך הודעס וידון מוכר למחור ביד עוש' ליסור. אכל לטק לומר קבלו דעמי פיוס מן ארץ ססן רשלין וסרוולס לכוון עליו ימלל דבריו. ואס הוא גדול כחממה ובמנין חייביס לילך אחריו. אכל כגלוי יסיס דברג מחלוקת. וזו יסיס סדבר למכסלס ולסוקוס. סכל אחד יתלס עלמו כליין גדול שירלס וסעוב כעיניו יעשס. ואף כי גדול סמעלס מן סעוטס. ויחמר מי כל לרדסו ככתימו כל זמן שלל ביררנו דיין ביטוחיו. ויחמר עמי חיות דסמכת אלד סכנגרי. כמון ארידי. ולעולה לא יבא זס לחכילת פוב. עד שייככו כחל"י טוב. לכרו לוס דיין אחד שעליו יסמוט. ואחר דבריו ילכו. ולכן כרו לז כשפס שלל דיין הרב סל"ל לרבר שאינו מתוקן. אך כאשר לבאר כדרי כדרי באתרוס ולא ירלו פני ריקן. סעענס סעיסיס. שאין כוונת הרב בדרך כפיסיס. כי סוס מלרד ממנו

שאלות ותשובות הרמא"ר

(דף ע"ג.) עד שכוף אוחו להזיף כולם. זה לדעתו הדבר המעולה. ואי איישר חילי אכופ אוחו לדבר מזה. וזהו סדרך יאח לדבר קצת. ואם עב"פ השלישי ימאן. לשבת אחים לישב אצלם לסיוע עמם. חילו השנים יתלמו אלו בטענות והתשובות לפני מורש. והוא ידוע להם כגון רוח. גם כילד ישעו עם דיון או פלפול. אם הוא כחילו אמר איני יודע. או אם דבריו נחשבים מכלל מחוסר דעה. ואם יוכיפו הדיינים, ע"פ הארדים או על פי הכרעים. כי לא אורכ לזון עליו. באשר וכמה ממני עשם מפעליו. סוף דבר אין דעתי לנטות כלל ממה שקיימו וקבלו עליהם. לזון על פי הכרעים מבין ששים. ואם אחד אחור מור. ילקח הסופר ויבטל עוזר ויפול עזר. וכל זה כהנחי אם כוונתי לדברי הגדולים. אשר קטנם ענה ממחוי ופירסם מכרטי מעולים. ואם טווחי כמה שכתבתי שאין דעמם לכוף לזון כהכרח. או מעט עלי בזהם שיפח. ואם לאו מפניהם אשאר ואכרח. ויחבטלו דברי מחמת דבריהם במוכרת. ומכ אחריו והלא ת"ל הם וצ"ד קיים. ומפיהם אלו חיים. ואם מוכר"ם ורבי ודקפורט רואים לכוף ולזון מי ימחה ביד. אף כי תשובתם בלם. ולדעתו דין זה אמת קרוב לפשר. ומבורר ע"פ הגמרא והסברא :

ועל

השאלה השנית אשר שטיקו שחלו לכתוב ענה במעמקים. עדות מהתורים להקים. ע"פ דיונים רקים. בוקי ס יקום. מלאים קיא זואה בלי מקום. בהרור כל יקום. את כל דברי הורס. והאחד מן הארורים מכה רעבו בספר. נגד נגידים אדבר. ומילין אחר. כבר ודעו רותן קדמית. אשר עברו בשערים. בפרט הכירה. שמשעשע את כוח קרה. משנה שעבר. ובה דיון לפני חכמי קראקא. האחד השיש מורה לזקק. הגאון מוכר"ר משה לנד"ו. והשני אשר נלדו. הגאון גיסי מוכר"ר יוסף כ"ן. אשר מתוך הלחץ. שאין בית דין שזה שלא יח. נמיתי לשליש עמרה. ואני הקטן שבהם. ונזכרנו אמתו השלשה. להורות להם סדרך המפולש. וכן עשיו לפני דעתנו. והבאנו ראיות מופתיות לדבריו. שעדות כזה אינו לא מעלה ולא מוריד. והמגביהו ראוי להוריד. ואין לו עליה. רק בפיוס וכפיה. תחם די שגב עליו וחת רעים להתרועע. בזין מוליא שם רע כזה נוסק על פיו. וכל חכמי הדור ח"ל בסמיים עמנו. ועדיין רותן תשובות מנוחות ביד מרדכי בר גרשון כהן. גם ביד רבי מיעקוק מן. ולכן כזה הוא יתרון. להחזיק דברים שנגלו בישראל וישורן. ועל כן אומר. שני שפנשו שומר. ירחק מעדיות כאלה. ולא ישכין באלו עולה. להשמר בנגע ארעה ותקלה. כדון מוליא שם רע שדיוו בלקות וזרעה. ממנו לא יהיה נגרעה. ויהא לוקה בקל וחומר. אחא לילה וגם בוקר אמר שומר :

ועל

השאלה השלישית. לבי אליה אשית. והנה גנבה רוח נעשים חרישית. ועליה ים דו השואל השיא. אף ממנו חסיד נעשים. זה כי קבל השואל. על אחד שמו יוז ווייל. עבר עליו דרך כבושית. ולבשה אוחו רוח עפשיה. עד שמסר ועבר שארו. ודברים רבים כאלה אשר פעל עמו. עמד לו על גופו וממנו. ומ"מ הולכתו לשום מחסום לפי. אף כי לפי דברי השואל רשע לנגד עומד דופי. ואפשר שהשואל כהגון שאל. זה האיש יחל כלה פעל. מ"מ מה אעשה ואבי שבשמים גרז עלי. להיה המים מפעלי. והאמר שמע שוא לא תשא. ופני עשיר לא ישא. ותמוע בין אחיכם. תשימו לעיניכם. ואף כי אין עדות ברורה הגיע לידי. שעליה אורכ לסמוך לשום תשובתי בלדי. וגם בלם כן הוא לא נאה ללכת כאלה. כי כבר מוצא ונגלה. תשובת מוכר"ם והביאו אביתו מרדכי בקידושין על שני בעלי דיונים שאחד מהן ת"ח יודע לכתוב ראיותו ותכנגדו ע"ה. אין לת"ח לכתוב בעמנו אלא הדיינים יעתיקו אמר

בבבב

מדוע רואם להביא ממרחק לחיו. בעוד שדייני בלרעה ישכילו גם חכמו. וכבר ביארתי בראשונה. גם אחרונה באחרונה. שלדעתי לא יקפיד הר"ם הכ"ל כאשר חכמים אחרים ידיו ביוכים. רק ששום במסרה יהא מחוץ במחייסה. וישקיעו במסרה כל מריבס. ויעמדו על עיקר החלית והסבה. אם אמת כזו הרבס או אם כזו ממוילי דבה. והכוונת עושה יעשה. בכל מיני עושה. גם זאת שמתי לנגד עיני. ואמרו לי רשויו. שגם שום חכם אין דעחו לכוף אחד משי הארדים. כי אין דיוס לפי הגרסה לסיוס מבחי דיוס דגוים. רק לזון פני דייני שראל בני ידידים. ולבשו קץ לרבים. ואל יתחלה שם שמים צם. לזון לפני ערלי לב. ששים על קיחם ככלב. אבל הרעוה ביד בעלי הריב לברור להם זה בורר והשליש לשיסה. אבל לא לכוף לזון לפניהם. ואמי אומר. לזון כזה קל וחומר. דרבי יפה כח שלשה הדיועות לגבי דין ממה יחיד מומחה כדמשמע בראש"י פרק זה בורר. וכן משמע בעור חס"מ סימן י"ג וסס אין יכולין לזון לפניהם במקום שרעה לירד לזין ב"ב, כ"ש יחיד מומחה. וזה הגרסה על פי הסברא. ומדון הגמרא. כאשר כהנחי מעיקרא. ועוד ווסף בזה. כי כן קבלו עליהם בקשר אמין שני הארדים מעיקרא לברור להם מבוררים ולפעון לפניהם והס יתחו לומר ישאזו. ונדולי דקך זה עוד ירלו. כי הוא עוב לשיסה. והוא דבר כזון לפניהם. וכל שכן שכבר קמו בקיין לזון בדרך זה. וע"ה אין לסור מזה. כי אין לאחר קיין מאומה. ואין יכולין לחזור בכן כמו שכתב הר"ף בתשובה. והביאו בני"פ פ"ק דמילעא. וכו"כ הרמב"ם פ"ד מהלכות סנהדרין וכתב בתשובה מיימוניות שישיים לספר שפטיים (סימן ט') ח"ל על שנים שבאו לזין והתפסרו במעמד טובי העיר וקנו זה מזה ורלה אחד מהן לחזור בזה ולכטל הקיין. נראה בעיני דלזין לאחר קיין כלום ואין יכול לבעלו עכ"ל. סוף דבר אני רואה בדיון כזה. טעוב מזה ומזה. כאשר התחילו יגמרו. ויעמדו לפני הדיינים שביירו. ופיהם לא ימרו. ואשר יתאו עליהם ישמרו. ואם אחד מן הדיינים ברה לנפשו. שנים שהארים במעמדו ייסרו. ויכופו אותו הכד להחזירו. ומפני איש לא יגורו. או שיכרור אחד במקומו. וכ"כ שסבירה לא יהיה ממנו ועמו. ולולא שאמרו ז"ל (פ"ק דאבות) יש לזון כל אחד לקף זכות. יהיית אומר שאין זה מלך שפלות רוח חרות. ורע עלי זה המשעש. וכן לא עשה. שקרוב לגמר הדבר ישמיעו דיין עמנו כאלו היה סדין מרומם ומעשה מרמה. ואף שהוא הכרר. לאחד. מ"מ כבר כתב הר"ש פרק זה בורר לו אחד שאסור לברור להטעות חבירו ואם עשה הרי הוא בכלל לא תפסו השפט. בעמק יוספ"ט. ומאחר שחסידות הבורר שכתב הוא ברור. ורב תבואות כזה שרי. אומר נאמן עלי הדיין. שיחזר לגמור הדבר עדיין. ולא יהיה על ידו סדין מעונה. וירא לנפשו משוכן מעונה. אלהי קדם יתעלה ויתחומם. וע"ה זה ידוע טובהם ויקרב שלומם. ויהי אף ישו שלשה המבוררים כנופיה יחד. יכררו להם מורה אחד. כאשר סתו מחמתם. ובה כל הטע יבא על מקומו בשלום ובנילה. ולפי הראוי והנאות הנראה. יקדכו אל המרחה הגדול מוכר"ם הוא ויהיה להם למורה לזקק. להסיר משול מדרך זה המנוקסה. כי המתחיל במלוא אומרים לו מרוק. והטעון ראוי לו לפרוק. אבל כזה אין הכרח רק בדרך נאה ולהסיר המשגה. אבל מכל מקום סבירה ביד הבוררים כמו שהיה בראשונה. והיה אם יתן איש לז לזם כהף סוררת. סן מלך כבעל דין או מלך המחברת. או דעתי וביס לכוף בכל מיני כפיה. נגישה ורדיים. מאחר שעבר על קיינו. בזו יכחו לו כל הונו. כי לא יוכלו און שיום עברה. כאלה עושה"ה. ומי שיפרע עמו באחרונה. יכוף אותו עכשיו בראשונה. לקיים אשר קבל על נפשו. ושיעמיד שליטו. ובהם אמרו פרק המדי

שיחבוב הוא דבריו כדי שלא יסא נחמד הטורס ששולחין
 לאיו פן יסא פמי ס"ח עכ"ל המדרשו. סרי שהדין לרין
 לטיות כנוקס מעל מוס ומשד. כל שכן לכתוב בלס ק
 שיסא מחד. ואפשר שמהך דבריו ילמדו לשקר. למשפחה
 סעקר. וכ"ש בתוקס שלא סנוע לידו רק דברי אסחד.
 שלגשו ירס ויסחד. שיסא מתון בדן. וירסס חחילס ויסחין.
 אך לא חילס לסחאפק. לומר כי כוס חין לפקס. ופי
 לא יודע דיו. ברור כשמש. רסס חלסס ויסח חמש. ולס
 סז דברים חלו לריסין סרס. וטעושו סרס מקריב כפרס.
 וגס מוסר לסיל עמנו כממנו. ק"ז סרס סכס דשמטס
 לגרונו. כסגול כסרס (דף קי"ז). ואין לומר דמפרך זס
 סקל ומוצר. דסס ככס כרי"ף (פרק סגול כסרס) וסרס
 פוסקוס דממנו אסור לכדו. אפי"ז דנדון ככדיו.
 ס"מ לסרס סחקלס. חבל לא כשעת חלס. דלז קרסין
 ליכ כגוש ולא כממנו. כ"ז סהדיקי חיוחס ממנו יירס כונו.
 ודבר זס מוסר כמשל סקדמוי כשפיכס מוסר"ס אשר
 כסכס סהדרי פרק סגול כסרס, וכסוף סדר חיקין (סימן
 ט"ו) כספר סיימוני כדודוס סריב שפי"ן ר' אפרים ורבי
 חילס. אשר נודע כישרסל. וכודחי לא גרע מסוס חמרס
 שרסס לכריבס למכרס. דלמרינן פרק סגול כסרס דכוס ליכ
 אורו סכפין חוף. וסו סרין לכל מי שפסי סממון נרדף.
 וגס ססו לא גרס, ממש שמוכר כגמרס, פרק סגול ומכיל.
 (דף קי"ד) ופרק בן סורר (דף ע"ד). סהרדף סכליו סל
 חורף סכבר ססו פטור שלא יסא ממנו חמור מגושו.
 וסלס יסא לגרדף לאכן נפו. וידוע שכל סוסקיס סמסיל,
 דיו לדין חורף ככללו. וככל דיוי חורף יסס כדון. וכלבד
 שיטסס כדון. וסו עדיין כשעת מעסס. או כמחוק לכך
 כיש לחרב שלא יכסיל לפסיד לכס חרסס. חלו דברים
 כגלמריס. אך חס חלטרך עליו לכסיר. מוסר כדברי
 סהרדרי כ"ן ירי"ד. פרק סגול כסרס כסכס שס כדן
 כל דלסס נכר. כס מקרין כן חלס כסכסין לכוין חבל
 לא כטובס לכוילס חס עלו מתחס יד כסריו. חל כסכס
 שוכר"ס כס מחסכו כחילו מסרו. וכן סו כסכסונס סרס"ס
 (כלל י"ז סימן ד). סוף דבר כל דיני מויק כיד חלסס
 סמלחוס ככלל כללס. חבל לעת עסס לשוס חרס כפרס
 לא פרסיס. מלחר שסוס עדות פדיון כזס לא רחיו. ע"מ
 מכסס פסיוו לא יליוס. כי סמחנוד לכוין עליו יליוס.
 וכחלל כס שמיס כסכר כפרעין ממנו כגנוי. לא יכסר
 ככל חילי ככיוס לחטוס ולחשס חלו. וסל כן יחוס לרששו
 כסחוס. כי סלכס כרסכ"ג מלבד כרסיו חחורס.
 וכחלל סל חולכ לסכין, דעת סככין שס עממון כי אכסין,
 חס לו יליוס, לדרוס לכפרס. שמוחר פסו וסל חסור. אך
 חס דבריו סס חמיסס. שמוחנודיו סס חסוריס כרסטיס.
 אך מי יוכל לדון כזס. כלס פדוס וכלל רחיו אשר יחמר
 כי סו זס. וכסחלס עזר חרס גילוס. ומד סמי מטוסס.
 ולכס כחלס חילי מוסס. ולדין סקרו כריו לקרבו.
 כשור כסחלך כסכסו, רק לב יודע מרס מסו. וסו נוכל
 סרס כו כפשו. ודבר סמסור לכל חלמר וירסס מלסין.
 וסו ירס כל סלמוסס יסס נגד עיין. וסלס יסא כל
 חרס כוכס לפסנו כסס. יסמר עמנו מן סכליוס. לטיות
 קקי מ"ס ומיסרסל. חס סרס חסוד סרס"ל סג"ל חכ"ד
 על יס סול. ועל פיו יסא ויסל לפסו לו כעמנו דין.
 וסמסכיל יבין :

ממון ממנו עכ"ל. וכדבר על קסס. כניד ססס. סחי
 כו עסס. וסרדב אך ספסס. סהרי כככו סחוספוס כסרס
 פרק לא יסחור (דף כ"ב) דליו חלס מדינל דגרי ככו
 סקורף סטרוחיו סל כסריו. וכמו סמסס כלב כסכיו.
 סו סו מוסר כסכסונס מיימוני סוף סדר חיקין (סימן
 ע"ו) וסלכס כח"ב כ"ד ככרי"ן ורקי"ן. גס כרס ש כסכסונס
 כלל י"ד (סימן ח') ככב דלס כוי מעסס חלס ככו סורדס
 כבור, וכבר סו כבור שכל זס חיו חלס דיני דגרי, דס
 כככו סחוספוס סוף פרק כילד סרגל (דף כ"ד) גבי ססו
 מעסס דז"ך כלס מרסס כג וסו חחיו כריס וכסחוס
 וס חרס וסילקין פטור. וככב ר"י דסלוק סכריס לא סו
 חלס גרמל כנייקין דפטור לכ"ע וסרי"ף סס וסרמכ"ס פ"ו
 מסלכות חובל ככב דכוס דיני דגרי וסל חיימוס לן כרס
 חכ"ע לא מיקרי מעסס. זס דבר כשמש. וסו
 כדיו סורדס לכור דכו כסילוק כריס, ודמי למס שחמרו
 כסכסרדין פרק כסרפין (דף ט"ו). סוף טסס לכחן לכס
 סוף יניס לכחן לכס שפטור כעולס כוס וענעס לפולס סס,
 ומלחר שכתב סרס"ס דמויק ע"י חלסס כוי דומיל דכס
 זכיו כדיונו. וסוילסו לחור משפטו. כלל סעולס לרעמי
 כדיו כוס. שכל סלס סריס וסל חסור. ואין חילוק כזס
 בין גוף לממון. וכלבד שפוסס מירחס שמתון. וא"כ לכויל
 עמנו סריס. ואין לכויסס מחמס שוס ירסס שכתב
 סרס"ס דלכס למיחס שלס יכיל עמנו ככ ככו סכרסין
 חכמיו ז"ל פרק חרסו עך (דף ע"ח) כריבס לכויו. וסל
 סריו חלס משוס חיי נפש עכ"ל סטוס. חבל דליוס
 סו כככלל לדנל. דכרי כככו סחוספוס פרק ככל
 מערבין דמכרבין על כוס של כרסס מילס כסעמיס דלס
 חייסין דלמל חמי למסרך מלחר שחיו דבר כרגיל וכ"כ
 שס סהרדרי וכיוחס וכפרק ערבי פסחיס. וסל כי חלכס
 דלכחל דברים חלס חוסיס. כי רכו סחולקיס כמ"ס כעל
 סטור (כוכס ככלבו) דכס כגלחוס וסכיו סטור כסימן
 רס"ס כיורס דפס. ודכס כרי"ף וסרמכ"ס (כסכסונס)
 פיין כיוס יוסף סימן סיל) ככעיל זו דעס. וכן ככס סר"ן
 פרק חולין. מ"ע כדבר זס חין סכריס מוסי"ן. דלס
 לחוס לזס מוסס סכס כגל חחורס. כי יס כמדקרות חרס
 כרס. וכל סחוריק עמנו מחמס חו סו חסיד כטוס,
 ועל דרך סמלילס חומר ככס"ג שטיס ככד מילחלס לא
 סרין. חף לפי סחולקיס וסכוריס דמילס כסעמיס לא
 כרין. וטעמל ככ דכרס חין כס עכס. חרס סממטיס
 חלס סכרס. חבל כנדון כס שיש לחוס לחקלס. חוחרס
 כו דלחל ליד קולל. וס יכס ליד וסירס חילי מלוס
 כל ליד חקיימו. וס חלס סמל חריל כס, חס כוס
 כזס לורך שטס. זלס חקרוס. ועסס די לי :

עז חלס חכיו וסל חכסודו חמל לכויו. חף כי פיקר
 כדבר נעלס ממוי. מ"מ חלס כסודל. וחוס על
 ככר סורס. ככס כעבר רוח קלס. רוח שטוס ורוח
 שחלס. אשר לא כווב עשס כעמיו. פכיס כד חכ"ד סו
 וכן קמיו. חסמו כקול קול יסכר דיני ידי עשו. חכחיו
 כזס לא יסכר ועל פלמחיו פטויוס. עז יסוד ויסל על
 וסל. וסל מוחחו על יספס. רק כפיוסס וככקת מליוס.
 וככן חכס ככילס. שיכס ס' על חלס. מיעקר חכל כחלס.
 יסור לב חלכין מקרסס ויסס שלוס כגכלס. מעסר וכד
 עולס. וסל יסחימי ספעיין כי כחלס סלוס. לדבר נגד מלכ
 ככין נעימיס מספיר וסלוס. חף כי חלס כסחחיס מדרגל
 ככולס. ואין מדרגל לשוס דמ"י מלחמס ככלוס, ור"ס
 שלעס עסס ספרי חין כולס. נפחרו כק"ף קרסוק
 וחלס יוסב ממולס. מעט חכמדי וידיעתי סחור' כרוס
 כחלס חלס. ואין חככוב וחרון לפי רכחי אשר לכס
 כריל

ואחזיר לסכס פי. לדון על דברי פי חכס מן כל לפי.
 כדרי סגלן מוסר"ר שלמס ככעמיס. אשר
 כמני סס כעלמיס. כככב ו"ל דכרי דרסין חלכס ממוניס
 כ"י גרבי. ככון סורף סטרוחיו וסדומס לו כדיוי גרבי.
 חן למסר ממנו כיד כחי דקליס כדיוריס כוס מפסיד

שאלות ותשובות הרמ"א י"ט

ביום וטובלת בלילה הא בעין סמוך לחפיפה עבילה וליכא והלכתא אשה חושפת ביום וטובלת בלילה והילכתא אשה לא תחוף אלא בלילה קשיא הילכתא הילכתא לא קשיא הא דאפשר הא דלא אפשר, ופירש רש"י ותמה על עמך כו' שהרי בקושי החירו להרחיק חפיפה מעבילה כל כך אלא משום דאי חפפה בליל עבילה חמור לא חייפא שפיר משום דממחרת לטבילה מחוך שמהומה לבינה, ופירש הא דאפשר לחוף ביום חושפת ביום הא דלא אפשר לחוף ביום כגון מואלי שבת לא תחוף אלא בלילה. והאילוהת פירשו הא דאפשר לחוף בליל עבילה שהוא חול לא תרחיק החפיפה מן הטבילה כלל ואפילו היום כמו כן חול לא תחוף אלא בלילה, והא דלא אפשר כגון שליל עבילה יו"ט או שבת אז תחוף ביום שלפני הטבילה, ור"ם פירש ותמה על עמך וכו' כפל מלה כלומר הילך אהיה אומר דבר זה שאשה חושפת ביום וטובלת בליל מואלי שבת והא בעינן סמוך לחפיפה עבילה וליכא והלכתא אשה חושפת ביום וטובלת בלילה, פירוש שבת וטובלת במואלי שבת, והילכתא אשה לא תחוף אלא בלילה פירוש במואלי שבת ולא תמחר לחוף בערב שבת, הא דאפשר לחוף במו"ש לילה שהוא חול תחוף בו ולא תמחר לחוף בע"ש והא דלא אפשר לחוף במו"ש ליל עבילה כגון שהוא יו"ט חושפת מערב שבת אע"פ שטבילה למו"ש או ליל שני שבת וכו' שני ימים טובים אחר השבת, ולא חיירי כלל תלמודא בחיסור חפיפה שמרית וטבילה ערבית בלא הפסקה יום וכן לא חיירי כלל בחיסור חפיפה לילה :

והנה לכאורה נראה שהדעת נוטה להחמיר בפירוש רש"י שאסור לחוף בלילה ולכתחילה, מדפליגי אמוראי לגייל אי שרי לחוף ולטבול בלילה דמר זופרא אוסר וכו' חיינא מכורא שרי ומאחר דמר זופרא אוסר א"כ למה לנו להחיר לכתחילה ואף דמייחיי עובדא מהא דאבא מרי דיש גלותא דליקוטא איחתייה ואזל רב נחמן חתימה לפיוסא שהעובד בלילה וא"ל אעו דודי חסרת כו', היינו דדיעבד שהרי סויה לפ קטעו ביום עם עבלה ולא ריתא לעבול, ומה שכתבו התוס' ח"ו, ומ"מ לפירוש רש"י נראה דמותר לחוף בלילה אלא שצריך לה יתור לחוף ביום מפני שמהומה לבינה, וכן משמע מדקאמר אשה חושפת ביום ולא קאמר אשה לא תחוף אלא ביום כדקאמר באידך הילכתא אשה לא תחוף אלא בלילה וכן משמע לעיל בעובדא דריש גלותא דמותר לחוף בלילה עבילה, ולא מסתברא לפלוגי משום דליקוטא מדמייחיי מהאי עובדא דנדה חושפת בלילה משמע אף בלא אונס, ע"כ אומר אי ברודי מחוך הלכה מוכח דשרי אף בלא אונס מ"מ לא חיינו דשרי אלא דדיעבד והיינו היכא שעברה ולא חפפה דשרי כדי שלא תדחם הטבילה ולבעול הטובה אבל לכתחילה מאן לימא לן דשרי ושמא אף ר' חיינא דשרי לא החיר אלא דדיעבד, ועוד מאחר דבני ישיבא איבעי להו אם תוכל לחוף בלילה וכו' משמע שספק איהו להם אי שרי אפילו דדיעבד ואם כן לכתחילה צדדיא הוה וכו' שדרו צדו דדרי בשלמאם שפירש אפילו לכתחילה לא שרי לחוף ביום אלא דוקא בלילה דהא לעיל בסוגיא משמע דליפכא עדיף וכן השיג עליהם הרמ"ש, והרמ"ם פסק גמי בספרו כרש"י כאשר כתב המרדכי, אהו זכות למר"ם החולק :

אבן כי דייקת שפיר ומטייתנ בשמעתתא נראה דבני כשאלתוהו עיקר, דדבר תימה הוא לפירוש רש"י שכתחילה אמר ותמה על עמך כו' כלומר שדוחק גדול החירו להרחיק החפיפה כו' ובמקביל יאמר שלכתחילה עדיף להרחיק החפיפה מן הטבילה ולחוף ביום היכא דאפשר ספק העניין, ע"כ נראה כפירושיה שפירשו מהמקביל כפירוש התימה שאמר בתחילה שלא להרחיק החפיפה מן הטבילה כלל אם לא היכא דלא אפשר אבל היכא דאפשר טוב יוסר **לפך**

ברא כאלום מ"מ לא יכולתי להחמיק להודיע לרמאים דיעדי ופקיעי רבנן ברוב מפעלם, ועד כאן דברתי דרך משא ומתן כתלמיד הושב על קרקע וזן לפני רבותיו לרבים. ויבדל לבטל דברי כאין נדרם. והזן ארואו לבך זכות דיעובדו לזכות וימחלו עונותיו כולם :

יח *נדרוש נדרשתי מקמיני גדולי הארץ אנשי מופת כמה ע"י אמלמי איש בלבבי ה"ם חכים כדורו שאירי מהר"ר משה י"ן, יג פסק הגאון מן הגאונים ע"י פירשם שלומים לדרוש בשלומי כדי שאמוה דעמי בעניין הוראה שורה בגאון בזמן מלא חכמה שפירי ה"ה נ"י מהר"ר מאיר מפדוואה וכו' הגאון אשר בלא למלאות מקום אבותיו בתורה ובחסידות מהר"ר יודא י"ן, אשר אין וחיך ותיקן וגדר הבקעה אשר מלא קלה גדרה מהר"ם כאשר בשכר גידור אבותיו הקדושים מנחתם כבוד גאוני עולם מהר"ר יהודה ומהר"ר אברהם מינן ז"ל. וחוקן ההוראה אשר תיקון בעיני הטבילה שיבאנו הכוונה לביט המרחץ בלילה ויעשו החפיפה והטבילה הכל בלילה בסיבת שבת המרחץ עומד במקום תחומה בחצר בית הכנסת ומרגישה כל ההמון בכניסתם למרחץ שעה עבילה היא כי אין המנהג לשם שיבאנו החישי בערבית לבית הכנסת להפגל והלכותו מחייבות גם מדת חסידות יודם להסחיר הטבילה כאשר יסד המקובל הגדול בעל הרקוק, וראיינו מהא דאמרין פרק כ"ד מעבדין (כ"ה) על בנות יושבי גריסיס אמרו ארור שובב עם בהמה מפני שמרגישים בטבילה, ואף רש"י שפירש מפני שיש רשע שרודף אחריהם ומתיחד עמהן לפי שמקוב הטבילה רחוק מהן, אכן יש כמה פירי לתורכ וכולל נמי לשבת משום לביעות שלא יזונו עיני העם בלא ואיכא חשש ההוראה לכאן ולכאן ומקלה נשים לזעות מרוב הבושה כבשו זמן עבילתן בפני בעליהם ומלאו עליה ודחו הטבילה עד מואלי שבת שכתבנו יבאנו למרחץ בלילה ולא ירגישו בהן העם כאשר העיד הזקן א"כ ר"ם המון גוים, ע"כ החירי בלא הטערה ליושנה כאלב חיקו אבותיו מ"כ שהחפיפה תהא בלילה ותשם שמהומה לבינה כו' גזר ותיקון לבתיה יבטלו בחשש של רש"י שכל הנשים החושפות בלילה יעמדו כלי הקדו שעה והוא אחד מבי"ד חלקים ביום שלם וגזרו על הטובלת להתעסק בחפיפה כלל אותה שעה למען לא ימחרו במלאכתן לקרר החפיפה ולעשות ערוא, ועמד חכם אחד וזמנו ממר"ז ודרש לפני הנשים שלא בפני ההבס ואמר שעבירה היא צידן לעשות החפיפה בלילה, והוסיקו בתמחו לאמר שהטבילה לא תהא חשובה בטבילה לבעליהם והנשים יהיו ממזרים, ע"כ טענה ההכר :

ומרם אשיב דבר לשאלתי ואכריע לימון דקרו של הרב מהר"ר יודא ז"ל. והנהיגו דין בין ד"ם לד"ס ובין רי"ב לרי"ב אחפש למנא זך זכות להחכם מהר"ז החולק עליהם על מה בא לתקן על הגדולים ואיזו דרך טעמו שלא יאמרו עליו ח"ו קטיל קניא באגמא-הוא, וקודם שאכנס במבוא העניין מוכרח אני להביא תוכן שמתחא דמטיק מה דאפשר הא דלא אפשר בו' ואז מחוך לשון התלמוד ושיטות הסוגיא אשר לפנינו יבואר שאלתנו. וזכו לשון התלמוד, (דה דף ס"ח) דרש רבא אשה חושפת בערב שבת וטובלת במואלי שבת אמר ליה רב פפא לרבא והא שלח רבין ואתרתיא אשה לא תחוף בערב שבת ותטבול במואלי שבת ותמה על עמך הילך חושפת ביום וטובלת בלילה הא בעינן חיפק לחפיפה עבילה וליכא דדר אוקי רבא אמורא עליה ודרש דברים שאמרתי לפיוסם עשות סן בידי כרם כך אמרו משמים דר' יוחנן אשה לא תחוף בערב שבת ותטבול במואלי שבת ותמה על עמך הילך חושפת

(*) שאלה ז נדפסו בתשובת מהר"ל סימן ו' ודפוסים בלן :

ותרע שכן הוא ואעתיק לשון הסמ"ג, אחד שהביא פירות השאלחות כחזו"ל, ולפי זה הפירות נשים שלנו שחופפות תמיד ביום הואיל ונכנסות שם בחול בעוד היום גדול ושבות שם עד סערב ומקובה חפיפה זו כאלו היא בלילה לר"ם, ור"ם מפרש שאין מדבר כלל בימי החול אלא כך הוא אומר במקום **אפשר** לחוף במ"ש החוף בלילה ולה תרחק לחוף **במ"ש**, אבל במקום שאי אפשר לחוף במולאי שבה **בגן שארע** זו יום טוב או חופפת בע"ש אע"פ שהביאתה בלילה מולאי שבה או בלילה שני בשבת שהוא יום טוב, ולכל הפירושים נשים שלנו שחופפות ורחלות בחמין עד סערב וטובלות בלילה מנהג כשר הוא עכ"ל :

ועתה פקח עיניך וראש שבתחילה לא כחז אלא שהמנהג של הנשים שלנו מספיק חף לפי השאלחות ובה לשמיע שחף השאלחות מודים לז, ובגטון זה כתב הס"ה ז"ל ואף רב אחאי בעל השאלחות דאוסר לחוף ביום כי יולאש בעוד היום גדול אבל אם היא שובה שם עד סערב מרש דשרי ז"ל, אלא ללא עדיף מהא דחופפת בלילה סמוך לביילה ממז, והיינו עממא משום דאיכא למיחש שמא לא תסתא רוחא ומחפת עד סמוך לביילה אלא תשב בבטלה ותסער עם תבירא, וא"כ איך יכתוב בכוף שלכל הפירושים מנהג כשר הוא ויסיה סכרה לעשות כן, ועוד למס לא כתב לשם שמהג כשר הוא מיד אחר פירות השאלחות, אלא בוראי בתחילה כחז דחף השאלחות מודים בזו ומס שכתב בתחילה ולפי זה הפירוש בו"ה ס"ק אפילו לפי זה הפירוש של השאלחות נשים שלנו בו"ה ובסוף כתב שלכל הפירושים כלומר אפילו לפי ר"ת דלא איירי תלמודא כלל בדברי חפיים בחול מכל מקום מודה שמהג כשר הוא שרוחא עד הלילה ואינה סולתא מן המרחץ כי היכא דאפשר וזהו מנהג כשר הוא ואין לסור ממנה וגם שחא עסקת חפיפה עד עת הטבילה בלא בעל ועל זה כתב נמי החסופות לעיל והבא עליה ברבס, אבל בלעשות חפיפות דוקא ביום על זה לא כתב מידוי ועוד לעשות בלילה כמו ביום אפילו כפי מנהג שלהם לפי דברי, ומס שובהגות הנשים ליכנס במרחץ בעוד היום גדול זה אינו משום חומרא דרש"י אלא ענה עונש לכן שלא ישיו מהומות לביתן וגם לא יטרוט לטעות בלילה, וא"כ בעלם כל זכאט של מהר"ו החולק לפי הרלוות שהבאחי :

עד הנה כתבתי לפי שורה דרין ופסק הלכה אשר נראה בעיני :

ועתה אכנס לפנים משורה ההלכה, כדי שלא יבא בעל דין לחלוק ואומר שאף אם יבא מהר"ו החולק לסחור בדעתו כל מה שבניתי ויאמר דהלכה כרש"י וא"כ אסור לתחילה לחוף בלילה מ"מ אין לו זכות וטענה לחלוק על הגדולים עא"ה דבדיעבד שרי אפילו בלא חונס כאשר כתבו הסופרות אלמא דאף איסור דבדד אלא טעונס יוסר לתחילה אם כן פשיטא דריבא דאיכא תשט איסור שלא רגישו בטבילה סן שהוא איסור מצורר כאשר כתבו גם לפעמים בטבילה סחבישות ובה לירי ציטול עטילה שמונה וענתו מזה פשיטא דיש לכן לעשות חפיפה בלילה, ואף אם יאמר מהר"ו שהמנהג שנקבו הנשים לחומרא היינו להכנס במעוד יום ותשום חשש דרש"י דשמא לא יששו חפיפה כראוי אבד דמהומות לביתן ונאמר מאחר שקבלו הנשים עליהם חומרא זו מאוס חשש דחפיפה שתתא מחוקה בכל הלוך ותשבו ויכנס ליכנס למרחץ בלילה ולעשות חפיפה בלילה כ"ח מצעוד יום וא"כ נאמר שאסור לסחור מנהגם ועל זה הקפיד מהר"ו, אפילו הכי נראה שזוט מאחר דתקנתן קלקלתן שיבא לירי איסור העבואר בתלמוד (עירובין ג"ה) שקרא על בנותיהם ארור שובע עם בהמה דלא אפשר, בגן בע"ש :

לחוף בלילה אלא קשה מטובא לעליל דמשמע דלכתחילה אסור וכן כיום נוטה דעת בני הישיבה, מזה לא קשה מידי דאפשר לא ידשו הא דלחף רבין משמיה דר' יוחנן בו"ה דלא עריפי מרבא טענה בזה וא"כ הדברים שאמרתי לפניהם ע"כ סן בירי בו"ה, אכן לפירוש ר"ת פירש שלא איירי כלל בימי החול באיסור חפיפה שמריס או איסור חפיפה לחוף יום מקום לחלק ולומר שחפפת שחיה לכתחילה כדפרישית, אכן נראה בעיני שפירוש ר"ת שפירש דלא איירי כלל בימי החול רחוק מאוד דא"כ היה לו לומר ותמה על ענין היתך חופפת בע"ש וטובלת במ"ש מאחר דכתיב איירי הכוביא ולא איירי מחול כלל, וכ"ש דקשה מסתמא דתלמודא דקאמר ויכלתא אשח חופפת ביום וטובלת בלילה ס"ל למיעבד ויכלתא אשח חופפת בערב שבה וטובלת במולאי שבה דהא שקילתא וערוחא דתלמודא לעליל מיהא ביהא לישנא איירי, ט"כ נראה דלא כפירוש ור"ה דבדרי כשרי המרדכי הביא שני הפירושים ופירוש ר"ת לא סוכרי וכן רבינו נסים כפירוש לא סוכרי, והסג תלמידו של ר"ם כמו לא סוכרי, ומאחר דפירוש ר"ת ליתא א"כ כבר כוכחי דבפלו דברי רש"י נגד דברי השאלחות, ואף שתלמיד כפוי אינו ראוי להכריע בין הקדמונים אכן מאחר שכתבו החתומים כמסמ מקומות שאין לסור מדברי השאלחות שרוב דבריהם דברי קבלה ג"כ אף בעקביהם ולא אהו מפירושים ופטרע מא"ש סיריף והרב"ש תפסו דבריהם וא"כ בעלם זכאט של החולק, אכן יש לו למטא זכות ממה שכתב הסמ"ג ולכל הפירושים נשים שלנו שחופפות ורחלות בחמין עד סערב וטובלות בלילה שמהג כשר הוא, ומדקאמר מנהג כשר הוא משמע שכן נהגו וקבלו חומרא על עצמן וא"כ אין לסור ממהג אפילו בדיעבד כיכא שאפשר ששרי מליט כמה חומרות שהתמידו בנות ישראל על עצמן כגון עיפת דס כהדלל בו"ה ונקרא בתלמוד חומרא דר' זירא משום שהוא פירסם החומרא שלהן וז היא חומרא יתירה יותר ממה שהתמידו עליהם חכמי ישראל שבתחילה לא תיקנו להחמיר יותר ממה שתיקנו רבי בפי תלמודן דה"ה (דף ס"א) רחאס ה"ו אחד תשב ששה וכו' שרי ששה וכן שלשה שבעה נקיים וכמעט שהספיק להם תקנה זו ואפ"ס תשב בנות ישראל והתמידו על עצמן לישב שבעה נקיים אפילו על פיפת דס כהדלל כמו שביאר מה"מ וכל חכמי סודר תפסו גזירתו עד היום כזה ולא מלינו מי שפקק חי' בום, ואין לומר דהא חפיים שפנייה קבלו חרטה על מנהגם תמלא ששן עשה מנהג בטעות ובדואי אשה רשאי להסדר להם המנהג ע"י חרטה כמו שכתב להדיא באשר"י בשק מקום שנהגו, הא דאמרינן דברים סטוהרים ואחרים נהגו בו איסור שאי אשה רשאי להסיר בפניהם היינו בלא חרטה משום לא יחל דברו אבל החכם יכול להסיר בהרפס ופתח וא"כ אין לך פחה גדול מזה משום חשש סרגב טבילה בו", זה אינו, חדא דאין שייך לומר להסיר בהרפס אלא מה שנהגו מקלפת הסמוך ולא כולו כדמשמע הנהגו ואחרים נהגו בו איסור אבל מה שנהגו בו כל ישראל וקבלו עליהם אי אפשר להסיר כמו שאי אפשר להסיר חובבא דר' יאמר משום דהוי דבר שנאסר במיין שריף מריף אחר להסירו ואי אפשר להתקבן כל הגולה כהתא להסיר סודר ואם כן איך יבא מקלפת העס להסיר האיסור כ"י סיבה וחרטה שפגע בהן מה שנתפשט ונאסר לכל ישראל, אכן אי דייקת שפיר תמלא להדיא שלא כיון סמ"ג בבה שכתב מנהג כשר הוא להיות המנהג כשר וחוק ליך ביום למרחץ ולחוף ולא להמתין עד הלילה, אלא כלומר מנהג כשר הוא שרוחלות עד הלילה ואינה סולתא מן סערבן קרס טבילה שזו אסור לזוז ממנהג אלא היכא דלא אפשר, בגן בע"ש :

שפיעה

שאלות ותשובות הרמ"א יח

שאפילו מדרבנן אין בו איסור אלא מה שהגוי על פניו שאין לנו לקנות ולעשות הולד פגום וכ"ע מודים בזה, ועוד נראה בעיני שאפילו בדהבא ממנו לא עלה על דעת הרמב"ם לעשות הולד פגום לכהונה:

והנה אעתיק מעשה שנה לירי שהסב החזק לה לפסוק שהולד פגום מן הגדה לדעת הרמב"ם והשגחתי לו

על ככה. וז"ל החכם, מאחר שכתב הרמב"ם בפט"ו מביאות אכורות איסור ממזר הבא מן הערוה חוץ מן הגדה שהבין ממנה פגום ואינו ממזר כו', משמע שפגום הוא לכהונה מדכתב אינו ממזר כלומר אינו ממזר להיות פסול לבא בקהל אלא פסול לכהונה, ומה שכתב הרמב"ם גופים בפרק י"ג אין הולד חלל מנדה היינו שאין עליו איסור חללות כגון שהיא איסורו איסור עולם או שהיא חלל ממנו אפילו הוא זכר דהא אפילו כן הבא על אשתו נדה אינו עושה חלל לפי שאין חלל אלא מאיסורי כהונה כדאיתא בפרק עשרה יוחסין (דף ע"ג) אבל פגום הוא כגון שהיא איסור ביה פסולה לכהונה דומיא דהא מסקינן (לקמן) ב"פ החולץ (דף מ"ד): הכל מודים בזה על חייבי כריתות שהולד פגום, ומפרש דהכל מודים דקאמר ה"ק אפילו ר' יהושע דלמזר אין ממזר מחייבי כריתות פגום מיהא הוי קל וחומר מאלמנה לכ"ג, ויפרש ש"י פגום כגון אם היא בת פסולה לכהונה כמו חללה, ואף דגבי נדה איכא למיפרך מה לגבי אלמנה שהיא עומה מחללת מה שאין בדה וכדאיתא תוס' בסוגיא כל היבא שהיא אינה מחללת בביאה ליבא למילך מאלמנה לכ"ג מ"מ מאחר דק"ל יש ממזר מחייבי כריתות אלא שמגזרת הכתוב אינו עושה בדה שהיא קידושין חופסין בה ואין הולד ממזר איכא למימר דלא אינו עושה אלא ממה שאין קידושין חופסין בה ולענין ממזר אבל לעולם לא גרע מאלמנה לכ"ג והולד פגום ע"כ והשגחתי לו דע"כ לא עלה על דעת הרמב"ם להיות הולד פגום לכהונה דה"כ למה ליה למכתב גבי דין ממזר הולד פגום וגבי דין חללים כתב הולד כשר ואינו חלל אדרבה לשם הוי ליה למכתב הולד פגום ואינו חלל מאחר דקאי באיסורי כהונה ואין שייך בדין ממזר כלל. ועוד תד"ב הולד אינו פגום דהא היא עומה ששעתה עבירה אחת מחייבי כריתות ומאילו שכל חייבי כריתות נחללים בביאה לבעשות זונה ופסולה לכהונה והוה ליה למימר נכ"י דמייעט קרא בדה דחפסי בה קידושין ולא נעשית זונה ממנו שהיו בניה הבאים מן הכהן חללים מכל מקום פגומה היא לכהונה א"ע אמרינן מאחר דמייעט קרא נדה מאחר חייבי כריתות שהרי חפסי בה קידושין א"כ לא נפגמה כלל ולא פסלה כאשר כתב הרשב"א בתשובה, כ"ש הולד שאינו נפגם, ואדרבה אמרו גבי בתי ועבד הבא על בת ישראל שהיא נפגמה לכ"ע והולד אינו פגום למקרא אמוראי כ"ש היבא שהיא לא נפגמה שהולד אינו פגום, ועוד דקאמר הרמב"ם הולד כשר ואינו חלל ולא די לו במה שכתב אינו חלל משמע דקשר ממנו אפילו לכהונה. אלא בודאי הולד פגום ומקולקל קאמר והוא שיש פנים דהיינו הנורדים ופושעים כדאיתא בנדרים (דף כ"ו) וכדמוכח מהסו' עובדא דרבי עקיבא במסכת סו'ה, וכמו שכתב הטור בני ירויה פירוש בני נדה אע"פ שאינו ממזר מן התורה וז"ל בני ירויה ממנו כו' ובסוף פרק כל אלו פגום הולד וקרא פושע ואף שהרמב"ם בפרק כ"א מאיסורי ביאה לא קחשיב אלא בני ירויה ממנו אפשר דס"ל דכ"ש הוא וקחשיב בכלל בני תשע שהרי הוא בא מאיסורי כרת ואינו דומה לכל איך שאין בהן איסור ממנו אלא בשוגמין הולד ע"כ, והורה החכם לדברי ויתר חכמים הסכימו עמדי ע"כ, ובודאי זה החכם מהר"ם מבלל עם זה לכלל עשות שלא ירד לעומקה של הלכה, ומה מאוד חמה אני על החכם מהר"ם אשר שמעתי עליו שהוא איש ירא אלהים וחסיד ולא ירא לשוה יד במשיח ה' ולא חש

לכתוב

שמיא ופשיכא דיש לדחות מהגב איסור קלילה מפני האיסור חמור, ואין זה קרוי ביטול מהגב והיתר האיסור אלא אדרבה היקון וגדר הוא לתקן שלא יבטלו בעיני שיריבו האנשים בעבירה, כל שכן שזה החכם חיקן ג"כ חששא של דש"י שתעמדו ברחמינו כעין שעה שהחמיר יותר ממנו שהחמירין כראשונים:

ועוד אני אומר דהפילו לשבקים ליה למהר"ם כל פעוהו ויאמר שמהגב חזק הוא ואסור לבטלו ואינו מקפיד בהשגת הרגש בעינתן ויאמר שאין בו פטולה און וגם כל הערה כולם קדושים וחלילה שיביטו בן ואדרבה יסחירו עיניהם מלדחות והשגים המהביישות מושבות לחומרא יסירה בלי הכרח, אפ"ם נראה דשפיר קעביד לבטל מהגב אפילו מפני חששא קנינה לפי שאין שייך לומר איסור להחזיר מהגב אלא במילתא דפסיקא במה שהגב איסור בדבר אז אין להסיר ולהחזיר הדבר אבל הכא שאי אפשר לומר שהפסוק איסור בחשיפת הלילה מחמת שהסוהם לביאה וחי אפשר שיעשו החפשים כהגון, זה אינו שהרי היבא דלא אפשר כגון מולאי שבת וכגון הנשים בעממן לעשות החפשה בלילה אלאמה שלא החליטו הדבר לאיסור וז"ל אפילו תאמר שהגב לחומרא ואמר שזהו עדיף עפי ח"כ היבא דמהביישות הולעושה מפני חשש איסור שיכולין להסיר בעינינו ולעשות כמו שאינו אפשר מאחר שאין איסור במבור בדבר, וז"ל לפי האמת יאמר מהר"ם החולק על הגדולים קיי מכל זכויותיו. עוד בחתי לתש"ו קצת זכות על מה שאמר הבנים ממזרים בשלמא מה שהחמיר ועשה אותה כנדה לבעלה יש לישבו קצת ולומר שדעתו היה מאחר שהגב הנהיה חומרא וזו הוה כאילו קבלו עליהם שלא תחשב החפשה בלילה חפשה אפילו בדעבד וז"ל הוה הטבילה בלא חפשה והוה כנדה מדרבנן ואסורה לבעלה כנדה דאורייתא, אבל במה שהחמיר בכעסו ואמר שהבנים ממזרים קשה בעיני לומר שנתעלם ממנו שמתעב דבי רב ידעי דאמרינן ב"פ החולץ (דף מ"ט) וב"פ האומר (קדושין ס"ח) הכל מודים בזה על הגדה שאין הולד ממזר דכתיב וזהו נדה עליו שאפילו בשעת נדהה תהא בה הויה וכן הביאו כל המחברים, אלא בודאי דרך גומלת קאמר ממזר ולאו דוקא קאמר אלא כלומר פסול הוא והיינו פגום וכמו כותי ועבד הבא על בת ישראל שאין הולד ממזר אלא פגום לדעת מקצת המחברים וכמו שכתב הרא"ש ואומר הכא נמי פגום הוא שהרי בא מן הגדה דרבנן, וכאשר כתב הרמב"ם בפט"ו מביאות אכורות איסור ממזר כל הבא מן הערוה מן העריות חוץ מן הגדה שהבין ממנו פגום ואינו ממזר, ובודאי זה עושה להכחם ההוא:

ואומר אני שאפילו לפי מה שעלה על דעתו שהוא פגום בן הבא מן הגדה היינו דאורייתא אבל בדהבא דרבנן כל היבא דלא אשכחן דגזרו להדיא לפסול הבן אין לנו הוסיף לפסול זרע ישראל כבדי אפילו עבד באיסור דרבנן כמו שכתב הרא"ש בפרק כ"ש על דברי הרי"ף שכתב על קידושי קטנה איסור דרבנן והרמב"ם בא לחזק דבריו אף היבא דלא שייך איסור כרת ולאו כמו גבי איסור דשייך בהן כרת ולאו ולקיום זה כמו דא מהא דכל פסולי גיטין של דבריהם כגון כתב לשם מלכות שאינה סוגנת כו' או היה כגזרין וכתב ממזר כן כנסה בנת קרנ שבעל אלו אין בהן איסור ערוה ולאו אלא פסול תקנות של דבריהם משום שלום מלכות ומשום דמיחוי כשיקרא ואע"פ כן תלא מזה ומזה כו' וכל י"ג דרכים בה כ"ש בקידושין דרבנן, והשיב הרא"ש דאין ענין זה לכלל כלום והתע עבדו חכמים מעטע בניעין וקבאו כל המשגים ממשמע שהם, אבל בדין זה שאין חקקה לחכמים דבר זה אלא לפי שבא עליה באיסור דרבנן יש לקבאו אין לתרש קום זה מדעתו אם לא שנמלא להדיא שקבאו יבואל כזה עכ"ל. כ"ש כגון מהגב

לכבוד סוקן וזנו אשר הם גדולי הארץ בחכמה ובמיון וכל בני הסודים כמים למשמעם ודגש שלא נפייסם להרס תקנתם ודובר עליהם כרס, ואם אורייתא דהוה רחמא דים היה לו לקנאות סופרים ולהחוכה עמהם בהלכה על מה עשו ככה ומתוך דברי וסיס מהרואח שמעתא ועשייתא שלא נפיוו הוא כמוזיא לשון סרע, כי אינו רחוק ממה שכחב כהכות מייטוני מי שאומר לחבדיו שהדין עשה לך שלא כהוגן וכו'. גם לא חש לעונש דהכחור חלמילא שבה לקפח בזקן ר' פרשון במסכת מנחות כו', רחמנא ליגיל ליה מהכחור שושא כי נבדח רבא הוא, גם מה שהחזיר הנשים אחר דרכו וביטל עונתם עבירה גדולה הוא בידו ויריך כפרה ויחושט ע"ה מענש עם זה שצטיל ישראל לילס אחד מפריס ורביס והכמינו בקילו בענין החפיסם סיבא דלא אפשר לכל הפירושים ולא דמו הטבילה עד למחרתו, וחלילה לומר ששהבש בזה שסבר מאחר שאתמו הקבל דרכו שהוא לילס אף לענין חפיסה שהרי מהבגא לא חלוי בקריאת יוס או לילה או שיך ליוס שלפניו או לאחריו אלא כדי שיהיה קודם לילה כדי שלא חסא מהומס לביחס, אלא בודאי אפשר שהש החכם להחמיר ובה לעשות משמרת לדבריו וגזר אחר דרכו אצו לילה, אכן יש לתמוס כי מי הוא זה ואיזהו שיכול לתקן תקומה מעלמו בלי קבולת חכמים ולומר שהם לא יוס לבית המדרש קודם דרכו ששוב לא חכנס והנשים לא נסגו אלא להכנס למרחק בעוד הוא יוס ולא הקפידו על שפלת סקבל, ואי ליריד לייט חכמים יחזור מדרשתו ויאמר במקוב שדרש ברם הדברים שאמרתיו לפיכס עעות הן בידי דלא עדיף מרבא ע"ה ויאמר דרכים שדיבר סרס על סנדולים דסיינו ס"ה מהכ"ר מאיר וזנו אשר קס חחזיו ס"ה מהכ"ר יסודס ועיניו לא ראו מה שראו עיניהם ולא דיע שהיה החקקה עינות חפיסה אשר בחרן מ"ב, דסיינו הגאון מהכ"ר יודא וזנו הגאון מהכ"ר אברהם מינן זל, ויחמרט על מעשיו ויודס ולא יבוס ע"ה, ואח"כ ילך לבית סוקן ויפייסכו כרחוי שלא יבוס בגתלתו, ובוס יהלכל לפיני כל ויראו עינותו ויסמחו ויאמרו אשרי הדור שהקביים שמעיס אל הגאונים וזו שרופת לו:

לכבוד סוקן וזנו אשר הם גדולי הארץ בחכמה ובמיון וכל בני הסודים כמים למשמעם ודגש שלא נפייסם להרס תקנתם ודובר עליהם כרס, ואם אורייתא דהוה רחמא דים היה לו לקנאות סופרים ולהחוכה עמהם בהלכה על מה עשו ככה ומתוך דברי וסיס מהרואח שמעתא ועשייתא שלא נפיוו הוא כמוזיא לשון סרע, כי אינו רחוק ממה שכחב כהכות מייטוני מי שאומר לחבדיו שהדין עשה לך שלא כהוגן וכו'. גם לא חש לעונש דהכחור חלמילא שבה לקפח בזקן ר' פרשון במסכת מנחות כו', רחמנא ליגיל ליה מהכחור שושא כי נבדח רבא הוא, גם מה שהחזיר הנשים אחר דרכו וביטל עונתם עבירה גדולה הוא בידו ויריך כפרה ויחושט ע"ה מענש עם זה שצטיל ישראל לילס אחד מפריס ורביס והכמינו בקילו בענין החפיסם סיבא דלא אפשר לכל הפירושים ולא דמו הטבילה עד למחרתו, וחלילה לומר ששהבש בזה שסבר מאחר שאתמו הקבל דרכו שהוא לילס אף לענין חפיסה שהרי מהבגא לא חלוי בקריאת יוס או לילה או שיך ליוס שלפניו או לאחריו אלא כדי שיהיה קודם לילה כדי שלא חסא מהומס לביחס, אלא בודאי אפשר שהש החכם להחמיר ובה לעשות משמרת לדבריו וגזר אחר דרכו אצו לילה, אכן יש לתמוס כי מי הוא זה ואיזהו שיכול לתקן תקומה מעלמו בלי קבולת חכמים ולומר שהם לא יוס לבית המדרש קודם דרכו ששוב לא חכנס והנשים לא נסגו אלא להכנס למרחק בעוד הוא יוס ולא הקפידו על שפלת סקבל, ואי ליריד לייט חכמים יחזור מדרשתו ויאמר במקוב שדרש ברם הדברים שאמרתיו לפיכס עעות הן בידי דלא עדיף מרבא ע"ה ויאמר דרכים שדיבר סרס על סנדולים דסיינו ס"ה מהכ"ר מאיר וזנו אשר קס חחזיו ס"ה מהכ"ר יסודס ועיניו לא ראו מה שראו עיניהם ולא דיע שהיה החקקה עינות חפיסה אשר בחרן מ"ב, דסיינו הגאון מהכ"ר יודא וזנו הגאון מהכ"ר אברהם מינן זל, ויחמרט על מעשיו ויודס ולא יבוס ע"ה, ואח"כ ילך לבית סוקן ויפייסכו כרחוי שלא יבוס בגתלתו, ובוס יהלכל לפיני כל ויראו עינותו ויסמחו ויאמרו אשרי הדור שהקביים שמעיס אל הגאונים וזו שרופת לו:

בענין הג"ל

יג גרסינן פסק תיעוקת (דף ס"ח) שלח רבין באיגרותיה אשה לא תחוק בע"ש ותטבול במוזלי שבת ותמה על עמך הילך תופסת ביום וטובלת בלילה שבעין היכה לחפיסה עבילה וליכא וכו' והלכהא אשה תופסת ביום וטובלת בלילה. והלכהא אשה לא תחוק אלא בלילה קשיא הלכהא והלכהא לא קשיא סא דלפטר סא דלא אפשר ע"כ לשון הגמרא. וז"ל רש"י ותמה על עמך בו' שהרי בקושי התירו להרחיק חפיסתה מעבילתה אל כך אלא משום דלי הפשה בליל טבילהא אימור לא חיפא שפיר משום דמתרתה לטבילהא מתוך שמהומס לביטה. סא דלפטר לחוף ביום תופסת ביום. סא דלא אפשר לחוף ביום מ"א יוס טוב לא תחוק אלא בלילה ע"כ. וכתבו סס ההוספות מ"ה לפירוש רש"י נראה דמועד לחוף בליל טבילה אלא ששוב לא יוסר לחוף ביום מפני שמהומס לביטה, וכן משמע מדקאמר אשה תופסת ביום ולא קאמר אשה לא תחוק אלא ביום דקאמר אשה לא תחוק אלא בלילה והביאו רמב"ם שם דאף בלא אונס מתרת לחוף בלילה אף לדברי רש"י. ובשאלותיו ערב אחאי (פרשת אחרי מות) פירש סא אפשר לחוף בלילה כגון שטובלת בליל הרחיק החפיסה מן סטבילה ואם אי אפשר כגון סטבילה בשבת או יוס טוב תופסת ביום, מיסו לפי מהכס הנשים של עכשיו ששהות בערתן עד סלילה מותר לחוף ביום אף לפי השאלות, ואם אבד אלא לחוף מנעוד יוס וללכת מן המרתן קודם

שאלות ותשובות הרמ"א י"ב

ג"כ אין לשנותו מאחר שלא נהחדש דבר ממה שהיה בימי הראשונים (כהסוד הסודל גם הראשונים ידעו מהו סודל ומעל ומאחר דהסביבו בחליה ים ל"ג אחרים), אבל במקום שנהדר דבר שלא ידעו הראשונים כגון דאיכא למימש לקלקול או לאיסור שלא היה לו לחוש בימים הראשונים ודאי מותר לתקן דבר ככל תקנות האמורים בחלמוד מבוש דאיכא (למימר) אדעתא דכבי לא כהניו הראשונים, ועוד דברי אמרי אס יבוא חליבו ויאמר חוללין במעל שמעינן לו אין חוללין כבדל אין שומעין לו, ש"ס דלא אמרו דאין לשנות המנהג הראשון כלל אלא מותר להוסיף עליו ולתקן קלקולו, ולכן גם בדיון דין שתיקון מסר"י החזק כדון תיקון כי האמת אהו כי דודאי הראשונים לא הכניו ל"ג ביום במקום שאין הנושאים יכולים להנייע עיניהם. ועוד דאף הוא לא אסר ל"ג ביום, אלא שאמר שאף מותר ל"ג בלילה ומה יפו פעמיו בנעלים ושמעין חלליהו :

ומערתה אומר שמאד נשחטם החולק עליו וה"ל לא לעו במאור של אשה הסולכת לטוב בלילה ביום ממזרים והיא לבבלה כדדה. והוסיף עוד הכל על הכליו להורות לנשים שכן צריכות ל"ג לעיבתן בעוד היום גדול קודם שיתחילו הקהל להשפיל ערביים, וכל אלו הדברים ישחזקו ולא יאמרו, חדה שכבר יצטוו שדין אורה, וסוד דאף אס ח"ו שלא כדון אורה אף ויאלו בשפתיו לאמר כדביהס ממזרים שהרי אף ממדרי דליות דאורייתא אין הולך ממזר אפילו מדרבנן כדלוחא פרק הח"ג (דף מ"ב:): כ"ש בחפיה סיחא דרבנן כ"ש בחפיה וז' שמהמה לבינה שמימד לכתחילה דללא אפשר כ"ש שלדברי השאלות דיעא היא לכחיה, ואין ימלא לבו לומר שהוא ממזר (וכבר נתבאר בעיות זכ בחשובה במדרי סוף פרק במה אשה) וסנייה שמה שסורה לעריות ל"ג קודם חלה ערביים (משום שמזמים הדבר להפית שבעה נקיים שהחמינו האחרונים שרין להיות קודם חפלת ערביים) זה גדול מן הראשון, לדבריו הלא ל"ב מותר ל"ג לטוביה בלילה אלא שעדיף עפי לדברי רש"י לחוף ביום וספירת נקיים לריכה: הפסוק בנראה מנין שמשותם במזוהר פרק בתרא דדה (דף ס"ח) אלא ש"מ שאין ענין ספירת נקיים שהוא דאורייתא להלכות החפיות שאינו אלא חומרא בעלמא, מלבד טעם הגאון שכתב מסר"י ה"ל שהסם ביומא תליא מילתא, והוא פשוט לכל בר כי רב דמד יומא. ולכן בסא בליקא דמרי"ז כדון אורה וכל כי האי מילתא לימרון משמאי, כך דעתו טובה. כי דברי מסר"י כן ען סעמא. והחולק דעתו נגרעת. נאום משה איבארלש במקרא :

כ עזרי מעם ה' יתברך עושה שמים וארץ והוא יעזרני לעשות חיל וייליני משיגיה :

שאלה

אלו בביתו ונגמר קנין השכירות כמנהג העיר שלא היה אחד מן יבול לחזור וקודם כנייה שמעון לביה חלה אשת שמעון חולי הקדחה שקויין נע"ל זכ"ל ב"ל"א ל"ע, ובהגיע זמן כנייה שמעון לחזור לרובן מעכב עליו באמרו שאדעתא דכבי לא השכיר לו ביום שיקבל אלו אשמו החולנית חולי כזה שהוא חולי מהדבק. יע"י אונס זה רואה לרובן לחזור משכירותו ולא ראה לקבל שמעון בביתו :

תשובה

חלה אומר זה פשוט שמאחר שנגמר השכירות כמנהג העיר מיקרי קנין גמור כאלו שכרו וקנהו בכסף ובשער ובחוקה. כי כמו שלענין מקח וממכר אמרו פרק אהיה נשך (דף ע"ב) אמר רב פפא סייעתא דתמימי קניא. וכבש שם הרא"ש ז"ל ויבוא דבבר זה בואה דבר שנהג לגמור המקח כגון במקום שנותן הלוקח פשוט אחד

ביום משום סדך בנה, אס כן שמע מיניה שבעל מנהג משום חקנת הלנושה כדי שיטולין להסחיר עיניהן כהגון, ואמר זה נאמר שדין אורה כגאון מוסר"ר ר' יודא במה שכתבין (בויניאלי"ה) שהנשים יאלו לעיבתן בלילה ויחופו עלמן שעה אחת, שמאחר שהקום דהוק להם וכל ישראל אשר לשם יושבים בגרון עגולה (כאשר שועתי) אי אפשר להלל שבזמן שנות ישראל יולאות לעיבתן כל העינים ופוטו כסן ואין יכולות להנייע עיניהם. וגם איכא למימש להסורא דלאו כולי עמלא דינא גמירי כרב גידל במסכת ברכות (דף כ') דהוק יתיב אשערי. עיניה דדמיון עליה כקלקלי חיורי, א"כ מותרת אי אפשר ומותר לחוף בלילה אף בלא ל"ג שעה וכ"ש כאשר אורה בלורך שעה (ש"י) אין לחוש שהמנהג לבינה ובאשר סורו כבר התבנים הקדמונים מסר"י ומסר"מ מינן ומסר"ם פדוואה (ש"י), ואין לפקפק ביו ולומר מאחר שכבר נהגו הנשים ל"ג ביום ול"ב במרחץ א"כ אסור לטובל בעלם שמהנהג כשר הוא ל"ג ותיקון גדולים מאלו. וכבר כתב מסר"ק בהשנותיו (שורש קמ"ד) דאס נמלא המנהג בלחוף פוסק אמרינן אף תייה תייה ואין לבעלו. וכן אמרינן פרוק מקום שנהגו דף כ': בני ביישן כגור דלא הוו אזלי מוקד לידון במשה שבחא אהו בנייה קמייה דר' יוחנן א"ל אבסחין אפשר לבו אן לא אפשר לן אמר להם כבר קבלו אבותיכם עליהם שנאמר שמע בני מוסר אביך וגו', א"כ שמעינן אף בשעת שהק אן לשנות מנהג, וכבש עוד מהר"ק (שורש ע') דאפילו אס יש במנהג זד איסור אין לטובלו ורואים (מפרק הקומץ רבא דף ל"ב) אמר רב אס יבא חליבו ויאמר אין חוללין כבדל אין שומעין לו שכבר נהגו לחלוץ כבדל לו, והאריך שם להוכיח דאפילו כמנהג מקום אחד אמרינן דאין לטובלו משום הלכה, אומר דכל זה אינו כלום דל"כ תקשה לך הא (לנעיל דלמרו החקין רבא במחוזא כו') גם הא דתקן כפ"ד דר"ס (דף ל"ב) בראשונה היו מקבלים עדות החדש כל ביום פעם אחת נשחטו העדים ונתקלקלו הלוים בשיר החקינו שלא יהיו מקבלין אלא עד המנחה משחרב בהמ"ק החקין ר' יוחנן בן זכאי שהיו מקבלין עדות החדש כל ביום, א"כ ים לידקבן היאך חזר ר' יוחנן וסתקין דבר שהיה נהג התקנות ומנהג הראשונים אס אי אפשר לשנות מן המנהג הראשון בשום ענין, ואין לחלק בין דבר המסור לב"ד בלכד כמו קבלת העדים ובין דבר המסור לכל כמנהג בין אנשים ונשים (ובסודיא מקור בזמ"ק דביס), דאס ליתא דבא פ"ק דביס (דף ס') אמר שם אמר רב יוסף אף מתקנת רבי יוחנן ואיך ביאה אסורה מ"ע הוי דבר דאין אשמו וכו' עד א"ל אבוי אשמו ביאה במנין והוא ביאה בעדות תליא מילתא אשחרי עדות כו' רב אדא ורב שלמון מבי כלוחית אמרי אף מתקנת ר' יוחנן ואיך ביאה אסורה, מ"ע מהרה יבנה בהמ"ק ויאמרו אשתקא מי לא חכלנו ביאה ביו"ע שפי השחא נמי יטובל ולא ידעי א"ה עדות נמי הכי השחא הכס עדות מסורה לב"ד ביאה לכל מסורה עכ"ל הגמרא, שמעינן דלכ"ע אי לאו דאיכא למימש שמה יבנה בהמ"ק ויאמרו אשתקא כו' לא חילקו בין מנהג דבינה למנהג דעדות א"ע"ג דביס לכל מסורה וא"פ"ה היה בכחה לטובל מנהג וא"ע"ג דאסור ביאה לא היה בו איסור חתנה כלל כל שכן במנהג ד"ש בו חילוק דמותו לטובלו, ואמרינן פרק השויה (דף ל"ד ע"ב) הלל החקין פרוצובל ומביא החס עומא מפני שראש אס העס שגמנעו מלהלות כו' ועכשיו היאן הים רבאי לתקן דבר נגד המנהג הראשון, חלה ע"כ לריכס אלו למימד דאס המנהג דבבר ממון בעלמא על אס אמרו בירושלמי ומייהו ל"ה הכי"ף פרק השובך מנהג מבעל הלכה, וכן אס המנהג דבבר סייג וגדר ויכיא למימש לקלקול יש לקיים המנהג ההוא כדאמרינן לטובל גבי בני ביישן דלוה להם ר' יוחנן לקיים מנהג אבותיהם כדפדיס, וכן מנהג שנתחשב כהה"פ רחילת סודל

שאלות ותשובות הרמ"א ב

למכר וזכר נגמר המקח, וכ"כ י"א (שם) בשם הרשב"א ח"ל שמתיק מסכה דמסכה מצטל הלכה בכל כיוולא בזה שכל דבר שנממן על פי המנהג קונים ומקנים הלכך בכל דבר שהגו התגרים לקנות קונים ע"ל. ח"כ ש"מ שלעמן מקח וממכר נגמר המקח בדבר שנהגו דשכירות ממכר ליומיה הוא כדאיתא פרק סוזה (דף י"ו:) וזהו שאמרנו פרק מרובה (דף ע"ט) איתא כשם שמתקן משיבא בלקוחות כך מקנו משיבא בשומרים וכשם שקרקע נקנית בכסף ובשטר ובחוקה כך שכירות נקנית בכסף ובשטר ובחוקה, ולא דוקא אלו אלא ה"ה לכל דיני גמר קניית מקח וממכר כמו שמשמע ממדרכי פרק שור שנגח את הפרה (דף י"ב) דכהן דאכל דלמך שם ר' יהושע ב"ר לוי המוכר בית לחצרו כן שמהלכו לו המפתח קנה, וכתב שם המדרכי וכן הוא בהגהת מיימוניות פ"א דהלכות מכירה ח"ל כתב ר' אבי העזרי וז"ל במכר הסורה המונחת בבית או בשוכר ומכר לו שמירת המפתח נקנית הסחורה או הבית כאילו שכר את מקומו ע"ל, הרי שמתקן מדברים אלו שהם לשאר קניות שהקרקע נקנית בזה שזה דיי שכירות בבית לדיני מו"מ. ואע"ג דלא קיימא לן כדברי המדרכי ז"ל דהא משמע דס"ל דמכירת המפתח קונה וס"ל דברי רשב"ם סוף חוקת הבתים (דף י"ג) ולא קיימא לן הכי כמו שכתבו בחוספות פרק שור שנגח (דף י"ב) וכן כתב הטור סימן קצ"ב בחוש המספס מ"מ למדין מכאן אילו כ"כ קונה במקח וממכר מסירה המפתח ה"ה לשיכירות, וז"ל לשאר קניינים, ועוד נראה דיותר נקנים קנייני שכירות ע"פ דברים שהגו בשאר קניות שהרי כל דיני שכירות הלויים במנהג כדאמרין ריש פרק השוכר את הפועלים (דף פ"ג) אמר רשב"ג הכל כמנהג המדינה ואמרו שם בירושלמי והביאו רי"ף בהלכותיו שם ומכאן שמהג מצטל הלכה. וכן אמרו ריש המקבל (דף ק"ג) לטעין שכירות שדה הכל כמנהג המדינה, ומעתה אמר משה שנגמר ביניהם קנין השכירות ואין אחד מהם יכול לחזור גם טענת אולם לא מהני כלל, ורמיה מהא דכתב הכור ריש סימן שי"ב ח"ל, המשכיר לחצרו בית או חצר או מתן לזמן קצוב אינו יכול לחזור בו ולהויליו חוץ זמנו אפילו נפל ביתו של משכיר שאין לו מקום לדור בו והפילו הכי וצריך למכרו אינו יכול להויליו כו', וכ"כ הרמב"ם ז"ל (פ"א מהלכות שכירות) כו' ודברים אלו הם דברי הירושלמי והסבחימו כן כל הפוסקים כמ"ש י"א פרק השואל (וכו' דאמרין שם פ"ה השואל נפל ליה ביתא ח"ל לא עדיפת מינאי מיירי שכלה זמן השכירות והשוכר רואה לעכב שם מחמה שלא הודיעו כמו שכתוב למטה א"ה), ואע"ג דבמדרכי שקר השואל מוקי בשם מוה"ר דברי הירושלמי דבר אהר ומחלק בחוק אחר כדי שלא יתחוק על הלמודא דידן דה"ל דכפול לביית יכול להויליו, י"ל היינו דוקא שכר כלל זמן שכירותו אלא שראה לעמוד שם מטעם שלא הודיעו על זה קה"י שם בגמרא מה שאמרנו כלל עדיפת מינאי כמו שפירש שם רש"י והרא"ש שכתבנו (כלל א' סימן ה') אבל תוך זמנו לא יתחוק מהו"ר"ם על כל הפוסקים וזה שאל. ח"כ שמתקין דלא חלוקין בחר אומר דעה להויליו השוכר מניחו תוך זמנו דהא כשנפל ביתו יש אומדנא גדולה כמו שאמרנו בהדיוט שם פרק השואל פשיטא נפל ליה ביתא אמר ליה לא עדיפת מינאי. ומעתה הואיל ולא חלוקין בחר אומדנא דענין נפל ביתו דברי המשכיר אין לו לדור ואריך לדור מבחנה כמו שפירש רש"י שם על הא דאמרין לא עדיפת מינאי וכתב שם הואיל והביע זמנו יכול להויליו וא"ל הרי לא באת עלי אלא מחמת שלא הודעתך שאין חציך שער דלא חלוקין איתך שאלה בית לכושר גט אני לא שיהי לי להודיעו שלא ידעתו שיפול ביתי וגם אני איני הולא בית לכושר ולא מוכר שהודר אהה מכפנים ואני מבחן. הרי שמהג אילו היה תוך זמנו של שוכר לא היה יכול להויליו

אף שמשכיר היה צריך לדור מנחון, וא"כ כ"ש בנדון דידן אין האדם אלא שאין המשכיר רואה לדור אלא החולה. ואם יראה יכול לדור בחון שאין יכול להויליו השוכר מביתו ולחזור בשכירתו מטעם זה. ועוד רמיה מהא דאמרנו שם פרק השואל (דף ק"א:) שהוא נדרש דזכר ארבע דחמרא לא אשכח דוכתא לאוהויליו ח"ל לשהיה איתתא אית לך דוכתא לאוהויליו ח"ל לא, אלא קדשה יבכח ליה דוכתא להויליו אלו לביתיה כתב לה נישא שדר לה אלא אידי אגרא שקולאי מיניה וביה אפיקהיה והוהביה בשבילא, אמר רב הוא בריה דרב יהושע עשה כן יעשה לו גמולו ישוב בראשו לו מיבעיה חצר דלא קיימא לאגרא אלא אפילו חצר דקיימא לאגרא ח"ל לביע יוחא ז"ל לאוהויליו וכן לא יוחא ז"ל דמית עלי כי אריא ארבה. וכתב שם י"א והא דמילא אמרה כן היינו דוקא כי האי גוונא שלא היה דעה לאוהויליו להאי אלא מפני שקדשה הא אגרה ליה סחם קודם קידושין ואח"כ קדשה לראו כל במינה למיעבד הכי כו', הרי קמן אע"ג דדימי עלה כהריא ארבה לא אמרין אומדן דעתא דלדעתא דהכי לא השכירה לו ואע"ג דהוא עשה לה שלא כהוגן כמו שאמרנו כאשר עשה כו', כ"ש בנדון דידן אע"ג דלא יוחא ליה להשכיר באשמו חולנית ודמית עליה גם כן כאריא ארבה מ"מ לא יכול להויליו הואיל והשכיר לו סחם תחילה, ותדע שהרי הסוכה פשוט שהיו חלה שוכר לאחר שכנס בבית ראוין שלא היה יכול להויליו אם כן רואים דעממא הוא מאחר שהשכיר לו סחם לא יוכל למימר דמית עלי כהריא ארבה, ולא שייך כלל נדון דידן לשה דאמר רבא פרק שאומנין (דף ע"ה) הרי מאן דאוגרי אוגרי דלוולא ופסק נהרא כו' ופסקו ליה שפוסקים המדרכי והטור והרא"ש דכל מידי דהוה למידע לפועל ולבעל הבית או דלא הוה למידע לשייחם פסידא דפועל ולא הוה פסידא דבעל הבית אלא א"כ ידע בעל הבית ולא פועל ולא אחי, דכל זה לא מיירי אלא שאי אפשר לעשות השכירות או הפעולה מחמת אונס אבל במקום דאפשר לנמור השכירות או הפועל לחזור מטעם דלדעתא דהכי לא השכיר זה אינו חלו בזה כלל. וזה פשוט דאם היה יכול לחזור מטעם דשוכר הוה ליה לאחזויו, ח"כ אחר שכנס נמי אלא ודאי זה הטעם לא שייך כלל לכאן, ואין לבעל דין לחלוק ולומר דכל זה מיירי שכבר נכנס השוכר בבית שכירותו ואז הוא בחוקת שוכר ולכאן אין יכול להויליו בטענת אונס או כה"ג אבל קודם שכנס בבית שעדיין הבית בחזקת המשכיר יכול לומר איני מתקבל מטעם זה. וכן משמע קתא הלשון שכתבו המפרשים אין יכול לחזור להויליו תוך זמנו, ויש קתא רמיה לחלק כה"ג מהא דאיתא בכתובות פרק מי שהיה נשוי (דף י"ג) ופ"ק דרב"ק (דף ע"ב) אמר אביי ראוין שמכר שדה לשמעון ויאלו עליו עסיקין עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו משהחזיק בה אינו יכול לחזור בו מ"מיתמי הוי חוקה מני דייש אמרי, ופירש שם ה"ה דמיירי שכבר קנאו בקנין גמור אם יאלו עליו עוררין וכל לחזור בו כל זמן שלא הלך אמרי השהה ויאלו דייש אמרי כו', וא"כ נחמד כה"ג כאן דכל זמן שלא נכנס השוכר לתוך ביתו דלדעתא דמשכיר שלא יקבלו כו'. כל זה אינו כלום ממנה ראיות, חדא ממקום שכתבו, וזה דאף שם דבעינן דייש אמרי כו' ואמרין דדעתו של אדם לחזור עד דייש אמרי לא יוכל לחזור רק בערעור שהיה בשעת המקח אבל לא באונס שזולד אח"כ מטעם שכתב הטור סימן רכ"ו ח"ל, ואם לא הלך על אמרי השהה לאחר שאלה הקול יכול לעכב המעות דכיון שיש עליו עוררין הוי כמו מקח טעות והוי כמו שאר מומין למהוי מקח טעות זה, משמע דלא יוכל לחזור אלא משום דבעינן המקח אילו והוי מקח טעות דכפול שיהיה הואיל ובשעת המקח היה בו מוס זה. אבל אינו יכול לחזור מעממא דלמחר דלדעתא דהכי לא קנה אס ערערו עליו אחר

שאלות ותשובות הרמ"א ב כא

מואלים לשכור, ועוד סתמא דמילתא בזהו שכירות שלא פגמר שקיין עד ששט שכנסם בבית ואין קוין כזה וזה יכולין לחזור אף בלא חושים עד שעת הכניסה. אבל במקום דדון דידן דהוין מואלים לשכור אפילו קודם ששכנס ומהו הטעם וכמו שלא יוכל השכיר לחזור בשמיניע שמונה ימים קודם זמן כניסת הרבנים וגם קוים על ששכירות א"כ לא מהי ליה ז"כ עתה אוים כחילו כבר נכנס דאין לחלק בזה מאחר שכבר נגמר השכירות. סוף דבר חיי רואה כלל שיוכל משכיר זה לומר דרעתא דהכי לא השכרתי. אף אם ערם שזה שחלטה אשמו של שכור מיקרי אונס כ"ש שאינו אונס שראוי לחזור בנינו, כי מה שאומר שכוח חונו מהדבק כולו בכל ומי שלבו וקופו אומר כי כי הסם יתעלה הוא המוחזק והרופא וחס הים כדברי המשכיר בעל כל דיני ביורא חולים כי לא מלינו בשום מקום שחלקו בין חולי מהדבק לשאינו מהדבק חוץ מלענין בעל רחמן דאסרו לישב בללו, וראייה מפרק המעיר (דף ע"ו) דלא חשבו לימים אשם לומר שדרעתא דהכי לא קדש רק בחזיון נכסה שהוא מין רחמן אבל בשאר חוילי לא אמריק הכי. וז"ש בנדון דידן דחולי זה שפית מחמת עיפוש האויר הכסוב בעיר הסיא סוף מדי דשכית ואין בית אשר לא הים שם חוילי זה דמסיק כל אדם דרעתיה ואיכא למוסר סבר וקובל. ואין אף בלא נמרו קמיין על השכירות רק שמהגה העיר שמדברים ביהודי ובל (שלא) הודיעו שמונה ימים קודם זמן כניסת הבתים אונס יכולין לחזור מטעם דהויה ליה להודיעו, מ"מ בלאוס כי סתי לא יוכל לחזור אע"פ דבנפל יכול לחזור בכה"ל כמו שכתבתי לעיל היינו מטעמא דר"ל לא עדיפה מינאי אבל בשאר אונסים כ"ש בלאוס גרוב כה"ג דעתי שאין יכול לחזור. כס חמינא העיר משה איפרשל :

כן, וכן כתבו שם בהדיא החוספות והגסות אשרי וז"ל דוקא עוררים אבל ואכיס אפילו בחמירות נמי אין יכול לחזור דמולו גרם, הרי כתב בהדיא דאם אירעו אונס אף קודם דרייש אמריי אינו יכול לחזור וכו"ס כאן דנאמר מולו גרם. ולא דמיא אלא לאשה שהארכס ונולדו בה מומין דלמריין נסתפסו שדו כדאיתא פרק הסדיר (דף ע"ס) דאש"ג דעדיין אונס בבית אפילו לא יוכל לומר דרעתא דהכי לא קדשהיך ולא דמיא לכה דפסק הר"ש בהשנה (כלל ל"ד דין א' והוא באבן העזר סימן ג') בלאחד ששידך בקאם וקודם שהניג החופה יאלה אחות המשודכת מן הכלל בו ופטרו מטעם דאין סדרי דרעתא דהכי דאונס גדול כזה לא שידך בו דמסא לא איריא כלל דשאני פתח דעדיין לא נאמר שום דבר דראוי לומר עליו נסתפסה שדכו דעדיין לא בא ברשותו. אבל במקום שנקאם סקיין דומיא דארכוסה בודאי דראוי לומר מולך גרם כמ"ס החוספות והגס"ס דלעיל. עוד יש להביא דאיהו דאין לחלק בין נכנס שכור לביתו ללא נכנס. ז"ל הירושלמי פרק מקום ששכנו ופרק השואל, המשכיר בית לחבירו ורואה למכרו א"ר חמי לא עלש על דעתו שימות זה ברעב ר' זירא ורבי אילא תרואייהו אמרי מכל מקום קמי הוה לו אלא זה אמר שקביו רישאי עד דמלי אלקולם ידיה (פירוש זמון) אחא עובדא קמיה דרבי יוסי ולא קבל מהו פליג אמריין ביחא דמשכיר בו, ועיין בגמרא פרק השואל פירוש הירושלמי זה, מ"מ יש לדקדק אם רבי יוסי פליג והתראן השיבו ביחא דמשכיר בו ולמה לא משני עובדא דרבי יוסי הוה דעדיין לא נכנס השוכר בבית. וליכא למימר דיע עובדא כיכי הוה דהכי לא ידע שהרי התראן השיבו שהמטעה הוה בענין אחר ממה שהבין המקאן כמו שפירש סם המדרי וא"כ למדע דאין משני דמיידי שערדיין לא נכנס השוכר בבית אלא ש"מ דאין לחלק. ועוד ראייה דאין לחלק בין נכנס השוכר ללא נכנס דהרי הקרקע בחזקה המשכיר קיימא אף כשדר בה השוכר כמו שמוכח למטה א"פ א"כ מאחר שאילו נכנס בה השוכר פסוע המנהג והוא דרין כמו שבידירו לעיל שאין המשכיר יכול להטילא אמ"ג דקרקע בחזקה בעלים קיימא הוה דרין קודם ששכנס בה מאחר שכבר נגמר קמיין השכירות. וראייה דקרקע בחזקה המשכיר קיימא אף לאחר שכנסם השוכר מהא דאיתא פרק השואל (דף ק"ב) ששכיר לו לחדשים והמעברה שנסח העעברה למשכיר בו, ואמריין בגמרא אחר שמואל ובבא בחמטע החדש שחזקו שאלו בל בחמתה החדש כולו למשכיר בכוף החדש כולו לשוכר רב נחמן אמר קרקע בחזקה בעלים קיימא ואפילו בא בכוף החדש כולו למשכיר דקרקע בחזקה בעלים, ופסק סם הרי"ף ובל הפוסקים כרב נחמן, אם בן ששעיין אע"פ דכבר דר בה השוכר תודע שעיבור אפ"ס קרקע בחזקה בעלים וצריך ליתן לו שכר מספק, ששעיין דאף בשעה שדר בה השוכר קרקע קיימא בחזקה המשכיר ואם בן און לחלק בין נכנס השוכר ללא נכנס. ועוד ראייה ברורה דאין לחלק קיימא פרק סאומיין השוכר את סאומיין והעטו את בעל הבית אף בעל הבית הטעה אשתו אין להם זש על זה אלא תרבותות ד"א שלא הלכו אבל בלט המרים ולא מלאו קבואה פועלים ומלאו שדה שפיה למה שחן להם שכרן משלם. וכתב שם הר"ש דלאו דוקא הלכו ולא בלט אלא ס"ס אם לא הלכו ובעכס עד שאין מואלים להשכיר נריך ליתן להם שכרם כפועל בעל כיון שגדס להם הפסד אלא אורחא דמילתא נקט דמסתמא כעלל מואלים להשכיר בו ואש"ג דהסם לא נקט קמיין וכל השכירות אבל אם משך כלי אומנוסו דנגמר קמיין השכירות איו יכול לחזור בשום עניין כמו שכתב סם ר"ת. וא"כ ס"ס נמי בנדון דידן אין לחלק בין נכנס לבית ללא נכנס מאחר שאין השוכר מולא לשכור במקום אחר. והא דעיינו החוסקים בעלם דלא יוכל להטילא נמי לרשותא דמילתא קמינו דכל זמן שלא נכנס

כא שאלה ראונו מה ותיים לכל ישראל שבן, ואם בעת שהיה שכ"מ הרבה לזואות דרך שכ"מ, ובחוכם זוש שאחיו וחתמו ובזה המה ממויינים לקחן בעניים ששכה. עוד זוש שיהו שם מאות לבחולות ויתומים ולעניים ללמד. עוד זוש שש מאות עולאר לבת אחוהו לקיוב ושואיה. עוד זוש ארבע מאות עולאר לנכרי אחוהו וללכרי בנתיים לנשואיהן. עוד זוש שחי מאות לבנות בן אחוהו לנכרי ששואיכן ויתנו ליד השת בן אחיו. וסוף העולה אכזו כלל העולם שאלוהו ובתו ייטיבו עם קרוביו שסם מלך תבין ויהיו עשותיו לזו וייטיבו עמם עכ"ל הלוואה. ולא הוה לראובן עירעל ומהל כי אש בתו זוח אשר מלכה בעלם ירש את חמיו, וכשמוע תגו את לוואה חמיו בקא לכודיעו מה כתב כי היה סגורס בחיבה ובמוסם ביד העדים שהיו אלא הלוואה. וכן זוש חמיו בשעת מוחו שלא יודיעו לוואה עד שיקבל החייל לקיים כל דברי השכ"מ. וכן עשה וקובל קנין לקיים כל דבר הכתוב בלוואה הכוזבת, ועל זה השליש נכחי עובן. ראוהו הכ"ל לקיים כל דברי הלוואה, ובאשר נגלו לו דברי הלוואה ששוי חמיוס חמילם פל שמלוקת בין הירש כ"ל דסיינו חתנו של ראוהו ובין אחי ראוהו הכוזב אשר החמלו אפרעופוסים להלק נכחי ראוהו כ"ל לעניים כמחבר בלוואה. כי האחים הלוואה שכוונת אחייהם ז"ל היה לחלוק לקרוביו עוד מנכסיו. כפי מה שדראה לעיניהם ואומרים על זה אומדות המוכיחות כדבריהם ואף העדים שהיו אלא הלוואה אומרים שכן הוה דעת המלווה. והסתן אומר שז"כ אין לדבר סוף שסם יחלקו כל אשר לו לעניים ויאל סוף אין עכסוי ובודאי שזה לא עלה על דעת חמיו אלא ודאי שרלס לומר שמאלו שש מחוה שזוה לתת לעניים החולה פירש אש"כ ששחם תמו לקרוביו. ועוד נפל מחלוקת ביניהם, כי האחים אומרים כל מה שזוה לנשואי קרוביהם הם יעכבו בידם עד זוח זמן נשואיהן כי בידם משום של אחייהם ז"ל, והירש אומר

שאלות ותשובות הרמ"א כא

שכח ויבכס בידו. גם השם מאות סס יעבדו בידם עד זמן הרצוי לחלק וכל הריעה שירדוהו עם זה הוא שלו : **תשובה** נראה לי דברי ה"ה שירדו רכיינו מהנו של ראונו ה"ל אכל לא מטעמיה, וזה כי בודאי משמעות לשון האוואה היא כדברי החמים ה"ל כי מאחר שלום החילה אם שכח עניים שיתקנו אחיו וחתנו ובהו ש"מ שגא להוסיף לעניים ששכח ולא כיון על המעות הראשונות. וגם ממה שלום לבסוף שיקא מעותיו ח"ל, יקא מעות שלי, בודאי כיון על מעותיו הוואה דכס שלו, כי מה שגדל החילה אינו יקרא שלו כי כבר זכו בזה עניים שאמירתו לגבוה כמסורה לסדיוט, ואף אם עמד לא היה יכול לחזור כמו שפסק הרא"ש פרק מי שמת דמאחר שהוא בטיח דלא איפשטיה אילן לחומרין ולא מבטלין כח דסקרש. ועוד רחיים מחלק שלבסוף לוס שאליו ובהו יתקו קרוביו אשר מלך אביו ולא הזכיר חתנו בודאי היה יודע שזו האוואה ע"ד מהנו שיקא עוד יותר לקרוביו משלו ולכן לא מינוהו אפטרופוס על זה. ומכל הנין נראה שהדין עם החמין. אבל כי דייקאן בה עובא מנינו שאין באוואה זו ממש דפסק בהרד"ק (סוף יש נוחלין ב"ש ר"ג מ"ח) ח"ל השיב ר"ג על ראובן שהוא לשמעון אפטרופוס שלו חן לבני כך וכך ולבנותיו כך וכך אז ודאי דברי ש"כ"מ ככתובים ובמסורים דמו. אבל אם אמר ידך כודי ופוך כפי ושייתק בעשייתו לחלק לבני בן רב בין מעט, יש ללמוד שלא יתן מחיים כלום אלא שיסכים לאותו מעשה שייעשה שמעון אחר מיתת ראובן ויבטלה יולאח נשמוה ופלו הכובים לפני סגן ויאלו מרשה ראובן ואין לו לאפטרופוס שלו אלא לנהוג בנכסיו ה"ה כבאר אפטרופוס בו' והאריך שם גראוה, הרי שמעין האוואה זו שלום שאחיו יתקנו מעות לאשר יחפלו לאו כלום הוא דמיד בלאח נפשו עליו הנכסים לפני בתי ואין לאפטרופוסים רשות בזה, ואש"ג דכחב שם המרדכי דרשב"ם מפיק דברי ר"ג ואמר כיון שמינוהו לאפטרופוס מחיים בכל נכסיו מתקדמי ומטלפלי לרבות ולמעט ואמר בעדים ופיו כפי ונשייתו בעשייתו נראה שיכול האפטרופוס לרבות ולמעט דמלוה לקיים דברי המת ודברי ש"כ"מ ככתובים ובמסורים דמו וברי לקיימו מחיים בכל אשר לו לנזונה סימוניה שלא פירש לו ככה ישן לכל אחד ואחד לא אמרין קאליה נהלה כבר משעת מיתתו ובאם ליד ה"ה אלא מה שפשה שפיו ויתן לנזונה כמו שגדלה לו בו' והאריך בראיות דוחה לרשות ר"ג כמו שהאריך שם המרדכי, מ"מ יש לי לדון כדברי ר"ג דברי הרשב"א כחב בהשוואתו (סימן הא"ל) כדברי ר"ג, וכחב מהר"ק בהשגחה (סימן א"ד) דמדכחב המרדכי והרשב"ם מפסקים בה ולא כחב ורשב"ם חולק בשעת דעת המרדכי כדעת ר"ג. ואף אם היה פלוגתא דרבוותא יש לדון כדברי ר"ג דהנכסים בחזקה יתמי קיימי וסמוליא מחזירו עליו הראייה כמו שהאריך שם מהר"ק, ואף חילוק בזה אם עשה האוואה לגריי סקדש או לשאר דברים כמו שהאריך בזה הר"ד כחב בהשוואתו בים ל' :

עומים, אחד דברי הנכסים איך שלו חלף של אשמו והם נכסו מלוג של אשמו, ואף בעל שמכר נכסו מלוג של אשמו שהוא נכסה במתנה המכירה לא עשה כלום כדראיתא פרק הניזקין (דף ג"ח:) ופרק חזקה בכחים (דף ג' כ"ג) אם נחק לאחרים במתנה דלא עשה כלום. וא"כ מאחר שבה ראובן לא קבלה קנין לקיים דברי אביו אינו לריכב לקיים אלא מה שהיה חייב לה לקיים מחמת מתנה אביו בש"מ ומה שאין במתנה אביו כלום אינו לריכב לקיים כלום, וא"כ איך באוואה ה"ל מעשות כלל. ועוד דאף אם היה חמין ה"ל ה"ה שירדו בעלמו אפשר לומר דאין בקניינו כלום מעטם דכחב ר"ג דשגלו הנכסים לפני יורש ואין יקראים עוד נכסו ראובן לקיים בכך מה שלום ח"ל ויקא לוס מעות שלי דמעשיו אינן שלו וכן נכחב עדיין כחב כדריש בהשגחה הנוכחית לעיל. ואף אם נאמר עדיין סן שלו ונאמר דלא בלו עדיין לרשות יורש א"כ גם הקנין אינו כלום דמאחר שעדיין לא בלו ברשותו א"כ כפי דבר שלם בלא לרשותו דלא מהכילא בים קנין כדאמרין (פ"ק דב"מ דף ט"ז) מה שאירש מאבא מבור כך מה שהעלה מעודתי מבור כך לא אמר כלום, ועוד אפשר לומר דקנין זה הוה קנין דברים שכתב בעוד סימן ר"ג ח"ל, ומבטלין קנינו זו חס זו בחלפין בו' עד חוץ מדבר שאין בו ממש איך קנין מועיל בו כגון שקנו ממנו שילך למקום פלוני או שיחלקו חצר שבייחא, ועוד כתב (סימן קכ"ז) דאף המקבל קנין לחס לפלוני הוה קנין דברים, וס"ה גדוון זה נראה דהוה קנין דברים שהיה לא שיעבד ופשיה למאומה אף קיבל קנין שגורא לקיים והוה כמקבל שגורא לחלוק בחצר שאין בו דין חלוקה דהוה קנין דברים כדראיתא פ"ק דב"ב (דף ג') וכחב הרשב"א בהשגחה (סימן אלף ל"ג) על אחד שקיבל קנין שייעשה שטר מחילה לחזירו ופסק דהוה קנין דברים דאין אלא סלוק שיעבד ואם קנו מידו שיחלק לאחר זמן שיעבד שיש עליו איך זה אלא דברים בעלמא ולא עשה ולא כלום, וא"כ גדוון זה מני שקיבל הקנין לקיים האוואה הוה כסלוק בעלמא והוה קנין דברים, מיהו איכא לחומר דבכ"ג לא מיקרי קנין דברים כמו שכתב מהר"א בפסקיו (סימן קכ"ג) ח"ל, וסיכא דמקנה סחמא ולא פשיה לאחר זמן נראה דהוה מחילה מעבד דמסתמא לא הוה חס מילי כדרי, הכי שפירש כמדומה בחוספות ואשר"ו ומרדכי פרק איחור נשך, וס"ה גדוון דידן איכא למימר הואיל וקנין דואי דעמיה בענין דמטיה סקיימה וסיימו דמעבד ופשיה לעשות האוואה חס לא הוה קנין דברים כמו שכתבו החוס' (ריש א"ש"פ) מיהו איכא לדון בכ"ג דין קנין ומחילה בעשות דלא הוה קנין דידוע אילו ידע החתן ה"ל דברי האוואה שהיה בכ"ג לא קבל קנין דמה לו לגרס לריכב בקנין לומר כך מרובם כזה דסיימו שייחובו החמים ה"ל לכל קרוביהם מה שירלו ומחילה שאין סודי שנעשה בעשות לא הוה מחילה אפילו בקנין כמו שהאריך בזה מהר"ק שורש כ"א. ואף שאפשר לחלק ולומר דכחאן בארך לומר דברי ראובן ח"ל פסק עליו בקום ס' אלפים למלכות אם לא ירש לקיים האוואה כמו שלום ולכן הוה לריכב עשה מה שפשה מ"מ נראה דאי בלא האי קום לא היה לריכב לקיים גם ע"י קום או אילו לריכב לקיים דמאחר שלא היה חייב מרוב דין מחמת דין שטרס אף מהקום היה יעור, ולכן אומר ברור אם החתם שהוא קבל קנין ולא אשמו פשוט דאין לריכב לקיים ה"ל, ואם גם אשמו קבלה קנין מ"מ לריכב להחייב אם לריכב לקיימה מעטם שאמרתה סמוליא מחזירו עליו הראייה וכחב בחזקה יתמי קיימי, גם כ"ל שבשאר דברים שכתבתי יסו מנחם בידו והוה יתלקס זכה בדינו וכן הוא כדריש בהשגחה מרדכי דב"ב בש"ר, ואש"ג דפסקו אבנאי דקום שבנין סעמיים הם לריכב להחזיר לזושיש וכו"ש בכ"ג דלריכב להחזיר והוה יתלקס בהסכמת החמים ה"ל כפי משמעות

סוואה. אבל כל זמן שלא יחלקם הכל יהא מוכח ביד
כיוצא ותו לא מידי, נאום משה אישרלש :

כב גרסינן

פרק חזקת הכתים (דף מ"ז:): אמר רב
סוואה תלוי וזנין זבייני זבינא כו', וכתב
שם הרשב"ם ודוקא מכר אבל מתנה לא הויה מתנה דכיון
דלא מקבל מידי לא גמר ומקמי כדמכח לקמן וכו', וכ"כ
התוספות (מ"ח.) ו"ל לאו דוקא אונס הנוף אלא אפילו אונס
ממון כההיא מעשה דפרדיסא ואם מסר מודעה לא הויה
זבינא וכו' ודוקא מכר אבל מתנה תלוי ויביע נא הויה מתנה
אפילו לא מסר מודעה כו' וכתבו התוספות עוד דהיכה
דבעיל מודעה בשעה זבייני והכי ביטול דלאב אונסו גמר
ומכיל אפילו אמר בשעת מסירתו המודעה כל מה שבטל
לא יהא בטל לא אמר כלום וכו' עד אבל מתנה אי ידעינן
באונסיה לא הויה ביטול ולא גמר ומכיל, ומיכו אי לא
ידעינן באונסיה ומכיל מודעה מדעתו כדלעיל שכתולו בעול
ולכן וזנין למכתב בשטרי מתנה ביטול מודעה עכ"ל
התוספות, וכן כתב הרמ"ם שם, והמעשה דפרדיסא מוכר
שם בגמ' (מ') דאמרין התם רבנן ורב יוסף דאמרי תרווייהו
לא כתבינן מודעה אלא אמחן דלא לייח דיוחא זביי ורבה
דאמרי תרווייהו אפילו עליו ועלך אמרי והרדמי כל מודעה
דלא כתב בה אף ידעינן ביה באונסיה דפליגא לאו מודעה
היא מודעה דמאי אי דמתנחא ודניטול גילוי מילתא בעלמא
היא ואי זבייני הויה אמר רבא לא כתבינן מודעה אזבייני
לעולם אזבייני מודה רבא היכה דלניס וכמעשה דפרדיסא
דההוא גברא דמשקן פריסא לתבירייה לתלה שנין בחד
דלכליה שני חזקה אמר אי מזבנת לי מוטב ואי לא פריסא
לשטר משכנתא ואמינא לוקחה היא בידי כה"ג כתבינן
מודעה עכ"ל הגמרא, והרי"ף כה"ג שם בשלכות הויה
מעשה דפרדיסא וכתב עליו יומיני יוסף ו"ל, ואי קשיא
לך היאך הכירו באונסו שאם המחזיק אמר לו זה פני
עדים פשיטא שסרי נא עליו בעקיפין ואין לריך למודעה,
ו"ל גיין שהגמין לו עדים אחורי גבדר ושמעו שלא נחלס
לו למכור אלא בכרחה כגון זה מנייני על אונסו והכל לפי
דעת השומעים וכן כתבו הרמב"ם והרשב"א עכ"ל נ"י.
(מיהו הרמב"ם כפ"ו מהלכות מכירה כתב דההיא מעשה
דפרדיסא מיירי שהעדים שמעו הפכירה כב"ז ואח"כ ידעו
האונס וכו' אמר פליג דאדרי כ"ו ואפשר דלא פליגי ומר
אמר חדא ומר אמר חדא וז"ע דברי הרמב"ם, וכתב עוד
שם כ"ז בשם סר' וינה כדעת התוספות והרמ"ם דלא
בטל מודעה אח"כ הויה מבוטלין ואח"כ שאנסוהו על כך
ואפילו ביטל תחילה כל מה שיבטל אח"כ. אבל הרמב"ן
והרבה מן האחרונים סברי דלא ביטל תחילה כל מה שיבטל
אח"כ לא הויה זבייני זבייני עכ"ל, וכן כתב שם (קפ"א):
והסכים שם דברי הרמב"ן. וכתב ולפיכך ל"ל דכל היכה
דידעינן באונסיה ומסר מודעה על המכר ועל כל הביטולים
שיבטל הויה המכר בטל ואין לו תקנה עכ"ל, וכן כתב
הרמב"ם פרק ו' מהלכות מכירה, וכתב עוד שם דדין
מכירה כדיון מתנה (ופשרה כדיון מכירה), וכתב עוד חושן
המשפט סימן כ"ה הא דאמרין תלוי וזנין הויה מכירתו
מכירה היינו כשאין כופסו אלא על המכירה אבל אם כופסו
ליחן לו פחות משויו אף בקרקע אין כאן תורת מקח וכוה
כמו שאנסוהו ליקח לו מתנה שאינה מתנה, וכתב עוד בשם
סר' וינה הא דאמרין דכשלא מסר מודעה ממכרו ממכר
הוא בקרקע אפילו אם לא נתן לו כל שויו לפי שאין אונסה
לקרקעות, אבל ממנועלין כיון שיש בו כדי אונסה או כדי
ביטול מקח אין כאן תורת מקח, וכן כתב נ"י בשמו פרק
חזקת הכתים :

מקח אח"כ ש' שליטו נגד מה שנתן לו והביא ראיה מחזקת
הכתים (דף מ"ח:): מאשה האתקדשה בלאום ע"י פרוטה
דסוה קידושין והביא עוד ראיה מתשובת הרשב"א לעיון
אחד שאנסוהו להמתין חוב לאחד ע"י שנתנו לו קאה מעות
ופסק דהויה מכירה וכו', נראה דלא קשה מידי דהתם
מיירי בענין שלא היה שייך אונסה דבר כגון בקידושה
אשה, וגם במעשה דתשובת הרשב"א מיירי בענין דלא הויה
אונסה כגון שלא אנסוהו אלא על המתנה אבל לא ליקח
בפחות משויו ולהכי הויה ממכר כמו בקרקע דהא גם אין
אונסה בשערי חובות כמו בקרקע, כדליתא פרק הוציא
(דף כ"ו) ולכן דין אחד להם אבל דבר דשייך אונסה ונתן
לו פחות משויו ודאי מלווה מודים לדברי הר"ף וינה שכתב
העור בלא מחלוקת דלא הויה כה"ג זבייני, ואף אם נאמר
שמכרי"ק סובר דהרשב"א והתוספות חולקים אר' וינה מ"מ
למדין מדברי מהרי"ק אשר לשם דלפילו החזיר לו הרבה
מה שהיה בידו משל חבירו אם לא נתן לו בעד המכירה
אלא מה שהיה שלו תחילה ולא יוחר לו דבר משלו דלא
מיקרי מכירה כולל, וכן כתב שורש קו"ח כה"ג, (אך לריך
להתיישב דברי הרמב"ם דכתב דפשרה כמכירה דמשמע
דאח"כ דלא נתן לו משלו ואנסוהו למחול לו על השאר אפי"ם
הויה כמכירה והגמיר מנחה כתב שם דברי הרמב"ם
כגונים) וכתב נ"י בשם ר' חננאל דכל היכה דגוים לאנסן
מיקרי אונס אפי"ם דעדין לא כבד (וכן משמע מדברי
הרמב"ם פ"י דכל היכה דלפשר לו לעשות מה שנגזר הויה
כאלו כבר עשאו), וכן כתב מהרי"ק שורש קפ"ו וכתב
דדאפי"ם פליג אר' חננאל וסבר דעביד לניס דגוים ולא
עביד ובעינן דוקא ידידי העדים שעתה האונס כעובדא
דפרדיסא שכובש שטר המשכנתא כו', ומעשה נבאר
שאלתנו בערות ה' ימעי :

מעשה

היה בארבעה שותפין שהיו משותפין ביחד על
זמן כך וכך ובחור כך נסע אחד על ירוד עם
נכסי השותפים ובשבו מדרכו לבשו רוח אחרת ותפס כל
נכסי שותפים ואמר להם שיחלקו עמו ויפטרנוהו מכל החיובים
שחיובים שותפין בי"ל לאחריהם ואם לא יעשו כזה יתפוס
בכל אשר להם ולא יחזיר להם שום דבר והרבה להם דרך
באיוס ענין יוכל לתפוס בשלהם כי אמר להם שיוכל לומר
שנתן כל אשר להם בהקפה על זמנים ארוכים לנשים אלמים
דלא מני' לאשחטויי דינא כהדייבוהו על דרך דלנקטיס כגובסיס
דלשנקה לגלוימא והנה השלשה שותפים הוחרים לא ידעו
מה לעשות כי אם שחלקו עי"ם והעמידו בכתמיה כשדברו
עמו ושמעו אונסן ואח"כ הוסיפו השלשה שותפים למסור
מודעה לפני עדים הבי"ל ובעלו לפנים כל מה שיעשו אחר
זה ואפילו אם יבעלו מודעה יהא הכל בטל כאשר הראו
החיות העדים מקויים על זה ואח"כ הולרכו לפשר עם
השוקף הרביעי כאשר ראה בביטול מודעי בכל ענין שופרי
דשטרי ופטורוהו כאשר ראה עכ"ל השאלה :

תשובה

פשוט דהויה כדבר מיקרי אונס גמור כעובדא
דפרדיסא דהויה הויה כמו טובא אשר היה להם
ולא ראה להחזיר להם כאשר העידו העדים היודעים
באונסם, ולא שייך לממחר כאן עביד אינש דגוים מחזר
שכבר יש לו בידו משלסו ולא ראה להחזיר, וכ"כ מהרי"ק
שורש קי"ח כהדיא במעשה כוה דסוה אונס ולא אמרין
דהויה גוים כעלמא אלא דומיא דדיון שכתב עליו מהרי"ק
שורש קפ"ו דאמר אלך בערכאות דעדין לא עביד לכו כלום,
אבל כה"ג פשוט דמיקרי אונס, וכן משמע כהדיא במעשה
דפרדיסא דאח"כ דלא אמר אלא אמינא לקוחה היא בידי
דסוה אונס אפי"ם דעדין לא אמר כך אלא גיוס שיאמר
כך היה אונס מאחר דכבר היה הפירוס בידו היה כגוים
כאלו כבר כבשו ולא שייך כזה ליימער גוים ולא עביד,
אך

ונראה לי לומר דאח"כ דמשמע בתשובת מהרי"ק שורש
קפ"ו דלא קיבל שום אונסה מן האונס מקחו

שאלות ותשובות הרמ"א כב

שאין בהם אונאה וביטול מקח (מ"מ הרי כותב לקנות ממנו בשמות משויין דלא מהני אפילו בקרקע), וכן מותר שיש בה ג"כ מטלטלין שיש בהן ביטול מקח כל המה כגל כמו שכח מהר"א סימן ש"ח וקמו שאבאר למטה אי"ה דכל מקח שנתבעל מקמתו בעל כונו, וכן דהמכר בעל שברי מר להם דבר שאינו מאויים שלא ידעו מה הם הנכסים שבידו שהרי לא רצה להראות להם מאומה עד שפטרורו חתלה וכו' ומיקרי דבר שאינו מאויים כמו שכח בר שעת בהשבעה סימן רס"ג, וידוע בדמוכר דבר שאינו מאויים דהמכר בעל כמו שכח הרמב"ם פרק כ"א מהלכות מכירה וכתבו חו"מ סימן ר"ט, וכן דאף אם נאמר דזה מיקרי דבר מאויים הואיל והשוקף כבר הגיד להם מה שבידו מ"מ המכר בעל מטעם אחר, ויחיד ידוע שנתחבש השותפות שלכם היו שטרות ושטר ארזי נמכר אלא דכתיבתי ומסירה ואי לא כחב ומכר קיבול קיין לא מהני כמו שפסק הר"ש פרק המוכר את הספסיה וכו' חו"מ סימן ס"ו, אי"ה מותר שהקנין בעל אלא השטרות כל המכירה בעילה כמו שכח המדריכ פרק מי שחב על אחד שהקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם עם דבר שחב לעולם דכיון דכתיבתי וכו' וחתור דלא קנה וכן משמע מתרומת הדשן סימן שי"א דאם המכירה בעילה מקמה בעילה כולם וגם בפסקיו סימן קע"ג משמע כן (ומ"מ נ"ל זה אפשר לדחות דכיון דהרי המדריכ ומכר"א לא כתבו כן בפסיפות אלא היחוס הדבר בספק וא"כ המו"א מחבירו עליו כראיה, ומיבוא אפשר דכאן שנתחבש שותפים מיקרו ומחזיקים כמו שיתבאר למטה. אבל עיקר הדבר ל"ע דאפשר דכאן לא בעינן כתיבה ומסירה אף בשטרות דכרי היו שותפים בתחילה בכל שטרי חובות והשטרות הם כח כל השותפות וכל מי שכתב בידו יכול היה לכתוב כל החוב אי"ה כתיבה, וכן הדעת נוטה וכן משמע מהשטות הר"ש שכתב העבור חו"מ סוף סימן ס"ו וכן כתב מהר"א בהרומת הדשן סימן של"א שהדין דכתיבים כאלו אין לריבין כתיבה רק מסירה לחוד, מ"מ מכל הני עשמי דלעיל נראה דבין שהוא מכר בין שהוא ממנה המכר בעל ויחלקו השותפים ה"ל ויתנו לכל אחד כפי חלקו ולמנו לו, ואף אם ירצה החולק לחלק ולבעל דברים אלו ולומר שאם הוא בדרך מכירה המכר קיים מ"מ נראה לי שהשותפים השלשה נאמנים לומר שהוא בדרך מחנה (ושלא ויהר להם כלום מחלקו על זה) שברי כחוב בשטר הסילוק והפוקדים ח"ל, (אז"ל מיר האבן גיטיילט און' אויף גיחאגט דאם שותפות), הרי הודו השותפים שכבר הגיע לכל אחד חלקו מן השותפות, ואי"ה כחוב זו ועוד הודו השותפים השלשה שסם יכלקו כל בעלי חובות כו', ועוד הודו שסם חייבים לשוקף האחד אלה זכובים והשותף קבל עליו שאם יקיישו כל ה"ל פטר ומחל על אלו אלה זכובים כו', משמע לשון השטר שבראשונה הגיע לכל אחד חלקו ואי"ה הודו השותפים שסם יעירו החובות כו' משמע דלא מפני שיתיר להם חלקו הודו זאת אלא מילתא אחריתי היא דאם לא כן היה לכתוב בשטר שבעבור שיתיר להם חלקו יעלמו הם החובות והיה דרך מכירה, אבל עכשיו שנתחבש בשטר שכבר חלקו משמע שכבר נעל חלקו מן הקופה והאדולות עשו היא מילתא יתיראה דעבדי ליה וסוסי מופס ולא מכר, ואמ"ג שכחבו לם למטעם שהודו שחייבים לו אלה זכובים וכו' ויחל להם כשיקיימו מה ששחטעבדו זו. כל זה לאו כלום הוא, דזכו דרך קום שעתא וכדי להשמר מדיני אסמכתא כתבו בדרך זה כמו שכתב הרמב"ם פי"א דהלכות מכירה ח"ל כהשי רוליס חכמי ספרד לקנות בנאמכתא היו עושים כך קוים מה שהיה חייב לו ק' זכובים ואחר שחייב עלמנו קוין מבע"ה שכל זמן שהיה כך או יעשה כך יהא נפטר כו'. ועוד דכל מה שהודו השותפים לאו כלום הוא דכל זה ממני האונס עשו וכו"ג אפילו גבי מכירה לאו כלום הוא עד שיראו

ולכן בנדון דידן אפילו ראבי"ה מודה וכו"ג לדעת ר"ח והרמב"ם, ועוד בנדון דידן זה כבר כתב בשלהם כפי משמעות עמוד שלהם ובאשר ידוע לרבים שלא להחזיר להם נכדיהם עד שהולרכו לפוטרו. גם אין לומר דלא מיקרי אונס מאחר שהיה יכול לחובצו בדין כדאמרינן בגמרא פרק חוקת הכתים (דף מ') רבה ורב יוסף אמרי דלא כתבין מודעא אלא למאן דלא ייית דינא דהא כבר דחו אבני ורבה דבריהם ואמרו אפילו עלי ועליך אט"ג דם הו לייתי דינא, וידוע שהלכה כאביו ורבה נגד רבה ורב יוסף, וכן פסק הר"ף והרא"ש בענין מודעא. (ומ"מ לריך עיון בדברי המ"מ פי' דמכירה דמשמע קנת דאם ידוע הדבר לעדים דיוכל לחבצן בדין טוב לא מיקרי אונס, ואפשר דאף המ"מ לא קאמר אלא דאם העדים משעו סדבר בגלוי שכולים להעיד על סדבר להו"א אפילו אצל בנדון דידן דהכמינו העדים דאלו העדים לא מהני לענין להו"א ממנו מה שמשעו סדור כמו שיתבאר למטה אי"ה, אפשר דאף המ"מ מודה דמיקרי אונס ומכרינן מודעא עליהם וכו') :

ומאחר שמתורב זהו מיקרי אונס גמור נבאר ג"כ שכתובות מודעא עובד אט"ג דהכמינו העדים עליו ופי' הכמנה ידעו באונסייהו כמו שכתבתי לעיל בשם נ"י והראב"ד והרשב"א והרנ"ר, וכן כל הפוסקים לא חלקו לבינן מודעא בך, והוא פשוט בעיני אלא שמשמתי יש טוביה לומר דלא הוי מודעא משום זה ואין להם על מה שכתבו, ואולי עשו דן הודעה למודעה דלעין הודעה אמרינן פרק זה בורר (דף כ"ט): דלא מהני הכמנה העדים כדאיתא תסם אצל לענין מודעא לא עלה על לב חכם. ומעשה לא מיבעיא דאם מעשה זה הוי מהנה (מאחר שהיה כדרך בהילה משמע מדברי מהר"ק (שורש קי"ח) דכל שלא בדרך בדרך מכירה דינו כמחנה א"כ פטירה) דהמתנה בעילה דהא פסקו כל הפוסקים דבמתנה אף שלא מכר מודעא המחנה בעילה סיכא דידוע האונס כמו בנדון דידן בגלוי אונס לכל, ואמ"ג שכח מהר"ק שורש קפ"ו בשם ר' יודה בר בריוני דאף במתנה לא מהני אונס בלא מסירה מודעא מכל מקום לא קמה מדין דהרי כתב שהדין דמיירי דוקא בדין אם אונס ידוע כדאיתא בהם זה פשוט. אלא נראה דאף אם היה בדרך מכירה כמו שפוטן השותף האחד שמתנה זה ויתר להם כל מה שהיה לו בשותפות (או נאמר בדרך זה מיקרי פשרה שכח הרמב"ם פי' מהלכות מכירה) דדינו כמכירה אפ"ה המכר בעל, חדה דהא הרמב"ם (שם) ורוב הפוסקים הסכימו שאם בעל מתלה כל מה שיבעל בסוף שעותיים האחרונים בעלים ומסירת המודעא קיימת כמו שכתוב בני' לעיל שרוב האחרונים הסכימו כן, אם כן גם כן השותפין מכרו מודעא חתימה וביטול כל מה שיעשו אח"כ שיעשה דהמיה והכל בעל, וכן דאף לדעת הסו"ס והרא"ש וסיעתו דכ"ל דאם בעל אח"כ מודעא פכל בעל מ"מ בעל המכר בעל לגמרי מטעם שכתבתי לעיל בשם הר"ד יונה דבמעלעלין במקום שיש אונאה או כדי ביטול מקח המתק בעל ואפילו במקום לויכא אונאה כמו בקרקע אם אכסו ליתן לו פרוה משויי כמבואר לעיל, (ואמ"ג דהרמב"ם כתב דפרשה הוי כמתילה וכל פשרה היא בשפות משויי, אפשר לומר דהסו"ס מירי בפשרה בשפות משפות דלא מיקרי אונאה), ואף אם נאמר דהרמב"ם פליג אדברי הר"י יונה הרי כבר נתבאר לרבינו דבעל מטעם אחר הואיל וביטול חתימה הביטולים שיעשה אח"כ הרי לכל הדעות סדבר בעל להרמב"ם וכיעתו מטעם שביטול ביטול המודעות, ולפי' יונה והסו"ס מטעם אונאה. וא"כ גם בנדון דידן שאלו לפטור אחרון מן החובות ולא רצה ליתן להם את שלהם בענין אחר הרי כפאן ליתן לו בשפות משויי דהמקח בעל אף בקרקע וכל שכן במטלטלין דיש להם אונאה דהמקח בעל, ואמ"ג שיש בתוך השותפות שטרות

שאלות ותשובות הרמ"א כב כג כד

בכשרות הולד לכבה הקדומה, אך לא הכאמיטה על ישראל זה בפרטות ואפשר שנתנה עם ישראל אחר ולא יאלה הולד מכלל כשרות. ומעשה סוה דרלאה לפי דרכי דבשעונתה לישראל כשר ובעלתי נאמנת להכשיר הולד ומשיאין אותו לכהונה לבתולה אפילו ברוב פסולים אלאה דמאחר שהסירה לבא בקהל שהוא ספק דלורייתא ומעוה לא יוכל לתקון לא ראו להכשירו להלאין ודינו כישראל גמור וממילא שהוא כשר ג"כ לדון בחליה. הנה יאלה נפשי לדבר במחזרות, כי ידעתי כל דו לא אימי למכ"ח אך מאשר יקרה בעיני נכדת הרחבהי הדבור באלה ועל מכ"ח לברור האובל מתוך הפסולת כי בחליה רבה כחבתי ומתוך ענדא. ואלא ישדעני כ"ח כי להבחה האיש אדבר, כי האלהים, נבזה ותול אישים הוא בעיני ולדפתי אין כחר זו הולמתו, עם כי חתייה מעט בקנקנו ורואיתו מתנהג כמנהג יבוא לדעתי לא הסכמתי לסמיכתו רק בחתי להעיד על החימותיו כי ישדות הנה ואימי מוויסות. ואף גם זאת אחרי אשר הרבה עלי רעים אשר הפלירו כי והנה יסיח לי לתן שמכ"ח ישלח לי העתקה מאשר כתב ח"א בגאון י"ץ ומתחמתו כי אודא מני מילתא ח"א בגאון י"ץ דעת ומכוחו בששיות לבנת חולי השתק ל"ע אשר החליטו מאד, לזה לא כתב למעלתך אך סדר לי לכתוב למעלתך בשמו, תעשו בראש כטוב בעיניכם כי אחס מכירים את האיש ואת שיאו וחלקו נחוי כי לא נקשר על אלה. אך לדעתי הקלושה אס ראווי הוא בעיניכם לכהימה לולא הפגס הזה אף על דעת מעלתו שהוא פוסל לדון בחליה אף תוריהו בשביל אלה והרמב"ם כתב בבלבנת סנהדרין (פרק ד') בלכתחילה סומכין להלאין ומעשה רב יוכיח. ויהי מה לב רחב נתן ה' למעלתו ומלפניו לא יאל משפט מעוקל ושלום למעלתך. ממני דבק מאלך, שמואל יודא בן כמשר"ס י"ץ קלינאילגונבן :

נחיתה המעוה כדאיתא בשרת חזקה בחכמים (דף מ"ח) ולכן פשוט הוא שאין השער מכור כלל שהוא דרך מכירה. ודארכא מוכח שהוא דרך מתנה. ומאחר שכבר בירדנו בזההי באזום בעילה אס כן שער זה בטל (אס נפש אוהו למתנה ולא לפשרה שכחז הרמב"ם) וחו דאף אס היה הדבר ספק אס הוא מכירה או מתנה נראה שהשנשה שותפים נשבעים ונאמנים. חדא דכרי ידוע לכל שהשותף האחד היה שותף שלהם וכמו שעדיין שער שותפות בידיהם ועכשיו רואה להויא עולמו מן הבלל בשער זה ומאחר שהדבר ספק יד בעל השער על התחווה ומקמיין ליה אחזקה קמייתא, ועוד דמאחר שידוע עזה השותף ריה לאזנן וכפר בפני עדים בשלסם עד שהורכו לשער עמו נראה דכא דהוא השוד ושכנגדו נשבע ונוטל דהא אמריין בפ"ק דמ"ט (דף ה') הטוב פסקדון הוי השוד ושכנגדו נשבע ונוטל והרי עדים קמן שפער בשלסם ובא עליהם בעקיפין (ואף אס לאמר דלא מיקרי כפירה אלא ב"ד דמשמע פ"י דמכירה מ"מ גרע כאן ויש לתמוה לתמסן דפסל לשבועה דכרי איכא עדים לאזנן לקנות ממנו וידוע דחמסן פסול) פשיטא שסס נשבעים ונוטלים. כן י"ל אך יסכימו עמי חכרי ורבותי אס לא יתבענו לדברים אלו כי יש להחיישב בדבר הרבה וצ"ע גדול :

כג פתח דבריך יאיר עיני בנת לי בשורה מולאת כי

שבה נפש מעלתך לאיתנה וכיך דיהבך לן ולא יסבך לעפרא. ע"ד הגבר הוקם בעתה שהיה כך היה, האיש הזה היה מתגורר בפיר"א והרבה משם נהגו מאדום עליו וכדי להחלות באילן גדול בקשו פני ח"א בגאון י"ץ יסכים עמם בסמיכה זו והיתה תשובתו אליהם כי מי שלא ראה את החושש אינו מעיד עליו אך אס ראווי הוא בעיניכם יסמיכו ויכירו שמי עליה, אמנם אין ספק כי לא ידעו נכסם טעם הזה ובעיקרא דייאט היה נראה לפסו ריהעא דבשמתו הולד לכל מילי ואפילו לכהונה דהא פ"ח מאיסורי ביאה חלק המ"מ בין האשה לולד ח"ל ולזה לא החמירו בולד כלל לפי שאס היו מתמירין בו מנאכל בקבל א היה לו תקנה ורבי דין הולד כדון האשה שנשאת אב בה עממה ט' עד לכתלה לא תשאל לכהונה אלא בחרי רובי וכו', מדכרוי אלו משמע דהאמיטה להכשיר הולד אפילו לכהונה לכתחילה אע"ג דליכא תרי רוב. ראשונה מדאחר ולזה לא החמירו בולד כלל משמע אפילו לכהונה אשר עסקים אהנו בעיניהם סס. שניה דמדכרוי משמע שהחמירו באשה יוחר מבוולד ואי צריך גם מולד תרי רובי להשיאו לכהונה לכתחילה ח"כ דין האשה והולד שוין דבעייהם בעיין תרי רובי לכתחילה ודיעבד שניסם מותרים אפילו ברוב פסולים. שלישי אף אס ח"ל שהחמירו באשה לכהונה יוחר מבוולד לבא בקבל אבל לכהונה דין שנייה שוין. ח"כ דחלק המ"מ בין ולד לאשה ליתלק בולד עולמו ויחמר עד כאן לא האמיטה להכשיר הולד אלא לבא בקבל אבל לא לכהונה אס לא בדאיכא תרי רובי, ודין הולד כדון האשה וממילא לא יקשו דברי הרמב"ם אהדדי ולמה תלה הפרש בין ולד לאשה. רביעית אף השמיט הרמב"ם דין בתה דלויג בה ר' יוחנן ור' אלעזר (פ"ק דכתובות דף י"ג:) מס דינה לכהונה והלכה כר' יוחנן ורמב"ם לא הביאו בסקבו, אלא על כנהה שמה שאמר הר"ם פ"ו מאיסורי ביאה שהאשה נאמנת להכשיר הולד אפילו ברוב פסולים ראה בזה אפילו להשיאה לכהונה לכתחילה וטעמא מאחר שאוכרוו להכשיר הולד לבא בקבל דל"כ לא היה לו תקנה לזה הכשירוהו מכל וכל, והחמירו באשה להכשיר תרי רובי לכהונה. והס דכרי המ"מ במה שאמר לא החמירו בולד כלל לפי שאס היו מחמירם בו וכו', והנה לא האמיטה לומר זה בנו של פלוני לפטור אשמו מיבום ולירשו לפי שלא האמיטה אלא בדבר הנוגע

כד מה שכתב לי מר באודות השחוקי שראוי לעלות

ליוחסין על פי אמו שאמרה לכשר ובעלתי ודקדק כן מדברי המ"מ פ"ח מאיסורי ביאה כו', הנה דברים אלו תורה וולמוד אי צריך על כן אשאל מכם סוראה בעיני זכ, ולכן איצט דברי לפני כסא כבודא וע"י זה יתברר ויתלבן הדבר מבית מדרשכם, וזו היא הלעת השמועה (פ"ק דכתובות דף י"ג) ראוה מדברת עם פלוני ואמרו מה סיניו של זה איש פלוני וכסן הוא ר"ג ורבי אליעזר אמרו נאמנת ר' יהושע ואמר אינה נאמנת וכו' (שם ע"ב) בגמרא אמריין ח"ר יוחנן לדברי המשכיר בה משכיר בנתה ור' אלעזר ואמר אף המשכיר בה פוסל בבהה. אמר רבה מאי טעמא דר' אלעזר איחי אית לה חזקה בשרות, שמעיין מזה דדין הכח גרע מדין האס, והשחא לאזנן המפרשים שסבירים שגס האס בעינא תרי רובי לכתחילה, לעד"ג דכ"ש סבת דבעינא תרי רובי, וכן משמע בעור אס"ע סוף סימן פ"ו דמשוה בין הדין והאס להדרי ואפילו לדברי הרמב"ם והרשב"א שכתב דבעונתה סני לה כחד רובא מ"מ כ"ע מודים לעיין הנהה שלא תשאל לכתחלה אלא כחד רובא דהיינו רוב כשרים אלאה הא לאו הכי לא א"פ שאס תשאל לא תלא אפילו ברוב פסולים אלאה כמו שהכריך בזו המ"מ סוף פרק ה"ל וכן ס"פ דכתובות. וא"כ בדרון דין דבעו פסולים אלאה רוב טעיר כוחה אימי נאמנת לדבר שהוא פסול דלורייתא כמ"ס המ"מ פ"ו ט"ו. ומה שמילק מר ביניהם מעטם שכתב המ"מ דמאחר שלולד לא היה לו תקנה אילו לא הכשירוהו הוה ליה כדיעבד באשה. והסוף מר מדעתיים בנחיות טעם לשבח ח"ל, ומעשה סיה וראש לפי דרכי דבעו פסולים לכשר ובעלתי נאמנת להכשיר הולד ומשיאים אותה לכהונה אפילו ברוב פסולים אלאה דמאחר שהסירוהו לבא בקבל שהוא ספק דלורייתא ומעוה לא יוכל לתקון לא ראו להכשירו להלאין ודין כישראל גמור